

Stoppi roskaamiselle

Kokemuksia kesän 2005 roskakampanjasta Pirkanmaalla ja ehdotuksia valtakunnallisiksi roskaamista vähentäviksi toimiksi.

Päivi Blinnikka
Jenni Skaffari

Stoppi roskaamiselle

**Kokemuksia kesän 2005 roskakampanjasta Pirkanmaalla ja ehdotuksia
valtakunnallisiksi roskaamista vähentäviksi toimiksi**

Päivi Blinnikka ja Jenni Skaffari

PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 01 | 2006
Pirkanmaan ympäristökeskus
Yhdyskuntatekniikan osasto

Taitto: Anu Peltonen
Kansikuva(t): Jenni Skaffari
Sisäsivujen kuvat: Jenni Skaffari

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

ISBN 952-11-2249-8 (PDF)
ISSN 1796-1807 (verkkos.)

ESIPUHE

Syksyllä 2002 tarkistetussa valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa tavoitteeksi asetettiin muun muassa jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvien haittojen ehkäiseminen ja poistaminen. Suunnitelmassa ohjattiin ehkäisemään ja vähentämään jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvia haittoja esimerkiksi järjestämällä roskaantumisen vastainen kampanja ympäristöhallinnon ja järjestöjen välisenä yhteistyönä.

Ympäristöministeriö antoi kampanjan suunnittelun ja yhteistyömahdollisuuksien kartoittamisen Pirkanmaan ympäristökeskuksen tehtäväksi ja tuki tehtävää myös taloudellisesti. Hankkeelle perustettiin suunnitteluryhmä, jossa olivat mukana Jätelaitosyhdistys ry, Suomen Kuntaliitto, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, Suomen ympäristökeskus, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus ja Roskajoukko. Suunnitteluryhmän tehtävänä oli avustaa kampanjan suunnittelussa ja yhteistyömahdollisuuksien kartoittamisessa.

Yhteistyö roskaamisen vähentämiseksi osoittautui yllättävän vaikeaksi. Kaikki roskaamisen kanssa tavalla tai toisella tekemisissä olevat pitivät ongelmaa todellisena, mutta yhteisiä tavoitteita ja kampanjan rahoitus pohjaa oli vaikea löytää. Jätelaitokset olivat omalta osaltaan kiinnostuneita kampanjoimaan yhteistyössä roskaamisen vähentämiseksi jätekeräyspisteillä. Jätekeräyspisteiden epäsiisteys onkin jätelaitoksille selkeä imagohaitta ja lisäksi jätelaitosten neuvontahenkilöstöllä on aiempia myönteisiä kokemuksia yhteisistä kampanjoista.

Tässä julkaisussa tehdyt ehdotukset roskaantumista vähentäväksi neuvontakeinoiksi ovat mahdollisia toteuttaa pienin taloudellisin voimavaroin, mutta niidenkin toteuttamiseen tarvitaan työtä, yhteistyötä, paneutumista ja aikaa.

SISÄLLYS

1. Roskaaminen – valtakunnallinen ongelma.....	6
2. Roskaantumisen vastaisen kampanjan suunnittelu vuosien 2004-2005 aikana	6
2.1 Suunnitteluryhmä	6
2.2. Yhteistyömahdollisuudet	7
2.3. Rahoitusmahdollisuudet.....	8
3. Pirkanmaan kokeilukampanja kesällä 2005.....	8
3.1. Koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta	8
3.2. Haastattelut Pirkanmaan aluejätepisteillä.....	9
3.2.1 Haastattelumenetelmä	9
3.2.2 Haastattelut kentällä.....	9
3.2.3 Miltä jätepisteet näyttivät?.....	11
3.2.4 Kenelle aluejätepiste on tarkoitettu ja kuinka usein siellä käydään?	13
3.2.5 Mistä roskaaminen johtuu?	14
3.2.6 Ehdotuksia roskaamisen vähentämiseksi.....	14
3.2.7 Onko jätehuolto kuntalaisten mielestä kallista?.....	16
3.2.8 Aluejätepisteiden hoitajien ja jätenoomien huomiot.....	16
3.2.9 Haastattelijan omat kokemukset	17
3.3 Kuvia ja yhteenvedo Pirkanmaan aluejätepisteiden kunnosta kesällä 2005	18
3.4 Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen yhteistyö	21
4. Ehdotuksia valtakunnallisen roskaamisen vähentämiseen tähtäävän kampanjan toteuttamiseksi.....	21
4.1. Sateenvarjomalli	22
4.2. Aineistomalli.....	22
Kirjallisuus	24
Liite 1. “Kerro meille karmein kuulemasi roskaamistapaus”, tiedote 4.1.2005 -linkki www-sivulle	25
Liite 2. “Roskaamisesta tehdään Pirkanmaalla satoja ilmoituksia joka vuosi”, tiedote 24.5.2005 -linkki www-sivulle	25
Liite 3. “Jätepisteiden epäsiisteys harmittaa monia pirkanmaalaisia”, tiedote 30.8.2005 - linkki www-sivulle	25
Liite 4. “Stoppi roskaantumiselle – valtakunnallisen viestintäkampanjan kokeiluprosjekti Pirkanmaalla kevä-t-kesä 2005”, tiedote jätepisteiden valvojille, toukokuu 2005	26
Liite 5. “Historiallisia seikkoja jätteistä”, asia-aineisto, toukokuu 2005	27
Liite 6. “Kannattaako roskaamisesta ilmoittaa”, asia-aineisto, toukokuu 2005..	29
Liite 7. “Roskaaminen on rikos”, asia-aineisto, toukokuu 2005.....	31
Liite 8. Kutsu 25.4.2005 jätenoomeille, jätepisteiden kummeille ja kaikille roskaantumiseen kyllästyneille.....	33
Liite 9. Kutsu toimittajille 6.5.2005 “Kaikki ovat kyllästyneitä tienvarsien, puistojen ja jätepisteiden roskaantumiseen”	34

Liite 10. Kysymykset aluejätepisteiden asiakkaille	35
Liite 11. Kysymykset aluejätepisteiden hoitajille	36
Liite 12. Kysymykset jätenoomeille	37
Liite 13. Suunnitteluryhmän kokousmuistio 22.11.2004.....	38
Liite 14. Suunnitteluryhmän kokousmuistio 11.2.2005.....	40
Liite 15. Suunnitteluryhmän kokousmuistio 10.6.2005.....	43
Liite 16. Suunnitteluryhmän kokousmuistio 27.9.2005	45
Kuvailulehti.....	49

1 Roskaaminen – valtakunnallinen ongelma

Yleisten alueiden, kuten jätekeräyspisteiden, tienvarsien, puistojen ja lähivirkistysalueiden roskaantuminen on toistuvasti esillä tiedotusvälineissä. Myös Suomen Kuntaliiton vuosittain kunnille tekemässä jätehuoltokyselyssä ja alueellisten ympäristökeskusten jättesuunnitelmia varten tekemissä kyselyissä kunnille roskaantuminen on noussut esille säännöllisesti. Usein roskaantuminen on kuntalaisille oman asuinalueensa suurin esteettinen ympäristöhaitta.

Jätelaitokset ovat erityisesti huolissaan jätepisteiden roskaantumisesta, koska se nostaa jätehuollon kustannuksia, aiheuttaa lisätyötä ja pilaa jätehuollon imagoa. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ovat puolestaan erityisesti huolissaan yleisten alueiden roskaantumisesta, koska se lisää työtä kunnissa. Jätepisteiden siivoaminen kustannetaan jätemaksuilla, yleisten alueiden puolestaan verovaroin.

Roskaantuminen on luonteeltaan kahdenlaista. Roskaantumisesta on esimerkiksi luontoon viedyt kodinkoneet, huonekalut, autonromut ja muut suurehkot jätekalpaletit. Kaupungeissa ja muissa taajamissa asukkaita häiritsee yleensä pienimuotoinen roskaaminen. Sitä on esimerkiksi pakkausten, käärepapereiden, tupakantumppien, purukumien, kuittien ja bussilippujen jättäminen kaduille, jalkakäytävälle ja puistoihin.

2 Roskaantumisen vastaisen kampanjan suunnittelu vuosien 2004-2005 aikana

2.1

Suunnitteluryhmä

Valtakunnallista roskaamisen vähentämiseen tähtävää kampanjaa suunnittelemaan perustettiin kesällä 2004 suunnitteluryhmä. Ryhmän tehtäviksi asetettiin valtakunnallisen kampanjan ideointi ja suunnittelu, kampanjasuunnitelman ja kampanjan rahoitussuunnitelman kommentointi.

Suunnitteluryhmään kutsuttiin seuraavat jäsenet:

- Seija Paajanen, Suomen Kuntaliitto
- Marjut Joensuu, Jätelaitosyhdistys ry (31.7.2005 saakka)
- Sinikka Jalo, Jätelaitosyhdistyksen viestintäjaos
- Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus
- Henriikka Tuovinen, Roskajoukko
- Suvi Runsten, Suomen ympäristökeskus
- Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
- Päivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus, sihteeri

Pirkanmaan kokeilukampanjan työntekijä, harjoittelija Jenni Skaffari Pirkanmaan ympäristökeskuksesta osallistui keuhällä ja kesällä 2005 suunnitteluryhmän työhön.

Suunnitteluryhmä suhtautui kampanjan järjestämiseen alusta pitäen hyvin myönteisesti. Kysymyksessä koettiin olevan yleisen ja laajan, koko Suomea koskevan ongelman. Jo ensimmäisessä kokouksessa marraskuussa 2004 suunniteltiin kampanjointimenetelmiä, kohderyhmiä ja aikataulua kampanjan toteuttamiseksi.

Erityiseksi painopistealueeksi tälle kampanjalle valittiin yleiset alueet, kuten tien varret, puistot, lähivirkistysalueet ja erityisesti aluejätepisteiden ympäristöt. Yleisötapahtumien aikainen roskaantuminen on myös usein esillä tiedotusvälineissä, mutta tässä kampanjassa se haluttiin rajata ulkopuolelle lähinnä sen vuoksi, että yhtä kampanjaa ei haluttu hajottaa aihepiiriltään liian laajaksi. Yleisötapahtumien roskaantumisesta ovat vastuussa tapahtumien järjestäjät.

2.2

Yhteistyömahdollisuudet

Kampanjan yhteistyökumppaneiksi suunniteltiin roskaamisesta vastuussa olevia tahoja eli niitä tuottajia ja valmistajia, joiden tuotteet päätyvät liian usein roskiksi ympäristöön. Lisäksi yhteistyökumppaneiksi suunniteltiin siivoamisesta vastuussa olevia eli kuntia ja jätehuoltoyhtiöitä.

Yleisten alueiden kuten puistojen, tien varsien ja lähivirkistysalueiden roskaantumisesta ovat yleensä vastuussa kunnat. Pirkanmaalla keväällä 2004 kuntiin tehdyn kyselyn perusteella kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset saavat vuosittain roskaantumisolmoituksia muutamasta aina pariin sataan. Suurin määrä roskaamisilmoituksia tehdään asukasluvultaan suurissa kunnissa ja eniten ilmoituksia tehdään keväisin lumien sulettua. Aluejäte- ja hyötyjätepisteiden roskaantumisesta ilmoitukset tehdään yleensä suoraan jätelaitoksille.

Samassa kyselyssä lähes kaikista kunnista löytyi roskaantumisen kannalta erityisiä ongelmapaikkoja. Tällaisiksi mainittiin esimerkiksi jätepisteet ja soramontut. Haittaa aiheuttaviksi jätelajeiksi mainittiin useimmin huonekalut, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, akut ja autonromut.

Kampanjan suunnitteluryhmän kautta mahdollisia yhteistyökumppaneita olivat:

- ympäristöministeriö
- Pirkanmaan ympäristökeskus
- Pirkanmaan Jätehuolto Oy
- Jätelaitosyhdistys
- Suomen Kuntaliitto
- Suomen ympäristökeskus
- Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus
- Roskajoukko

Kampanjaa varten otettiin lisäksi yhteyttä seuraaviin tahoihin:

- Tiehallinto
- Autoalan tiedotuskeskus
- Mepak-kierrätys
- Suomen NP-kierrätys,
- Suomen Keräyslasiyhdistys,
- Suomen Uusiomuovi

Jätelaitokset joutuvat siivoamaan jätepisteiden lähiympäristöjä säännöllisesti. Sekä Jätelaitosyhdistys että jätelaitokset suhtautuivat kampanjaan melko myönteisesti, mutta pitivät aikataulua turhan tiukkana. Lisäksi arvostelua herätti kampanjan lyhytkestoisuus. Arvioitiin, että roskaamisen vähentämiseksi olisi tehtävä pitkäjänteistä työtä noin kymmenen vuotta yhden kampanjan sijasta.

Tiehallinnossa roskaantumista vähentävää kampanjaa pidettiin hyvin tarpeellisena. Viime vuosina Tiehallinnossa on kuitenkin suhtauduttu varauksellisesti yhteisiin kampanjoihin osallistumiseen. Autoalan tiedotuskeskus piti kampanjaa mielenkiintoisena, mutta autoalan väen mielestä kampanjan aihepiiri oli kaukana romuautoista. "Ihmiset eivät miellä romuautoa roskaksi." Jatkossa Autoalan tiedotuskeskus on

kiinnostunut yhteiskampanjoinnista, jos aihepiiri on lähempänä heitä. Myös Mepak-kierrätyksen edustajan mukaan kampanjan aihepiiri tuntui kaukaiselta. Suomen NP-kierrätykseltä, Suomen Keräyslasiyhdistykseltä ja Suomen Uusiomuovilta ei saatu vastauksia.

2.3

Rahoitusmahdollisuudet

Kampanja suunniteltiin rahoitettavan siten, että ympäristöministeriö vastaisi kampanjan koordinoinnista, mutta kampanjan suunnittelu- ja toteutuskustannukset aiottiin jakaa tasapuolisesti siihen osallistuvien kesken. Rahoitusneuvotteluissa kävi kuitenkin ilmi, että vaikka ongelma todettiin olemassa olevaksi, yhteisiä konkreettisia tavoitteita ja rahoitus pohjaa oli kuitenkin hyvin vaikea löytää.

Jätelaitokset ovat omalta osaltaan kiinnostuneita järjestämään yhteisen kampanjan jätepestien roskaantumisen. Tällöin kampanjan toivottiin olevan pitkäkestoinen, ja jokaisen jätelaitoksen omien tarpeiden mukainen.

3 Pirkanmaan kokeilukampanja kesällä 2005

3.1

Koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta

Pirkanmaalla järjestettiin toukokuussa 2005 kolme tiedotus- ja koulutustilaisuutta roskaantumisen.

Tilaisuudet olivat:

- tiistaina 10.5.2005 Ikaalisissa, Ikaalisten kylpylän leipomokabinetissa, tiedotustilaisuus klo 14 ja koulutustilaisuus klo 17-19
- keskiviikkona 11.5.2005 Teiskossa Terälähdessä, Maatilamatkailukeskus Ranta-Mattilassa, tiedotustilaisuus klo 14 ja koulutustilaisuus klo 17-19
- tiistaina 24.5.2005 Pälkäneellä, Kostian Kievari-ravintolassa, tiedotustilaisuus klo 14 ja koulutustilaisuus klo 17-19

Ikaalisten tilaisuuteen tuli Aamulehden toimittaja, muihin tiedotustilaisuuksiin toimittajien ei tullut. Ajatuksena oli ollut, että ainakin paikallislehden toimittaja olisi ollut kiinnostunut omalla paikkakunnalla järjestettävästä tilaisuudesta. Tiedotustilaisuuksia varten tehtiin neljä erilaista tausta-aineistoa toimittajille jaettavaksi. Aineistot käsittelivät roskaamisen aiheuttamia kustannuksia, roskaamisesta ilmoittamista, jätehuollon historiaa ja roskaamista rikoksena. Aineistoja käytettiin jälkepäin ja niitä lähetettiin aihepiiristä kiinnostuneille toimittajille, joita onneksi kesän aikana ilmaantui useita.

Teiskon koulutustilaisuuteen tuli viisi ja Pälkäneen koulutustilaisuuteen 10 henkilöä. Lyhyiden alustuksien jälkeen koulutustilaisuuksissa keskusteltiin roskaamisesta ja yritettiin löytää keinoja sen vähentämiseksi. Keskustelu oli molemmissa tilaisuuksissa hyvin vilkasta ja ihmiset osallistuivat keskusteluun innokkaasti. Vaikka osanottajamäärä oli pieni, jäi koulutustilaisuuksista tunne, että tällaisilla tilaisuuksilla voi luoda suoria kontakteja kuntalaisiin. Koska koolla oli jätepestien kannalta paikalliset avainhenkilöt, eli jätenoimit ja aluejätepestien kummit, voi olettaa, että osallistujat jatkossakin haluavat pitää oman jätepestiensä siistinä. Pirkanmaan

Jätehuollon mielestä tilaisuudet olivat pr-työtä, johon muutoin ei jätelaitoksissa ole tähän saakka voimavaroja juurikaan suunnattu.

Tilaisuuksista lähetettiin kutsut toimittajille, joiden perusteella monet paikallislehdet ja Tampereen radio tekivät roska-aiheisia juttuja. Viimeisen tilaisuuden kanssa samana päivänä lähetettiin tiedote, jonka pohjalta tehtyjä juttuja näkyi paikallislehdissä useita.

Kesä-elokuussa 2005 Radio 957 lähetti viiden viikon ajan 15 sekunnin mittaisia roska-aiheisia spotteja neuvoja Erkki Piipon mainiolla radioäänellä. Spotit lähetettiin kesällä kuunneltuun ilta-aikaan maanantaisin, keskiviikkoisin, perjantaisin ja lauantaisin kello 17-21. Illan aikana toistoja oli yhteensä kuusi.

Lisäksi Pirkanmaan Jätehuollon kesätyöntekijä Minna Santaoja kirjoitti roska-aiheisia valmiita juttuja paikallislehtiin.

3.2

Haastattelut Pirkanmaan aluejätepisteillä

3.2.1

Haastattelumenetelmä

Aluejätepistetutkimuksessa otettiin satunnaisotos aluejätepisteillä kävijöistä eri puolilla Pirkanmaata. Haastateltavien taustoja ei haluttu rajata vaan kaikki aluejätepisteiden käyttäjät otettiin mukaan tutkimukseen. Mitä laajempi hajonta on haastateltavien lähtökohdissa sitä paremmin saadaan selville eri elämäntilanteissa olevien ihmisten mielipiteitä ja toiveita. Tutkimus oli siinä mielessä kvantitatiivinen eli määrällinen, että tavoitteeksi asetettiin sata haastattelua. Kaikki, jotka saapuivat tiettyinä päivinä aluejätepisteille saivat halutessaan osallistua haastatteluun.

Kyselylomaketta ei testattu erikseen kentällä ennen tutkimusta, mutta se laadittiin yhdessä Pirkanmaan Jätehuollon ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen useiden työntekijöiden kanssa. Kysymys oli henkilökohtaisesta haastattelusta, jolloin haastattelija itse voi selittää paikan päällä jos vastaajalla oli tulkintavaikeuksia.

3.2.2

Haastattelut kentällä

Kesä-heinäkuussa 2005 haastateltiin yhteensä sata aluejätepisteiden asiakasta. Haastattelut aloitettiin maanantaina 20.6. ja viimeinen haastattelupäivä oli torstai 14.7. Haastatteluja jatkettiin niin kauan kunnes niitä saatiin kokoon sata. Päivittäin haastattelu tehtiin 5-31 riippuen asiakkaiden määrästä aluejätepisteillä.

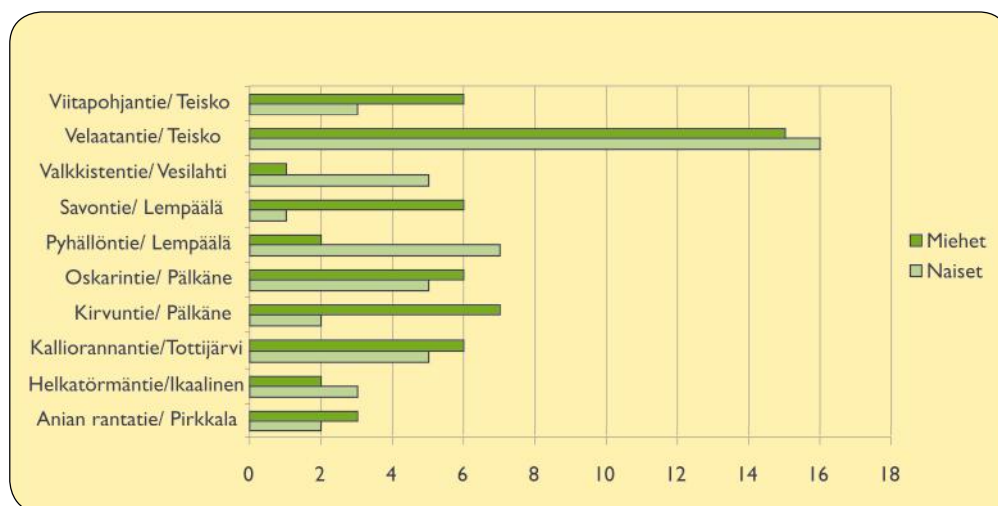
Haastatteluja tehtiin yhteensä kymmenellä aluejätepisteellä Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n toimialueella. Aluejätepisteet sijaitsivat erilaisilla alueilla eri kunnissa, mistä ainakin osittain johtuu päivittäisten haastattelumäärien vaihtelu. Osa jättepisteistä sijaitsi syrjäisillä paikoilla, osa lähellä isoa tietä tai asutusta. Nämä vetivät ihmisiä paikalle. Myös lämpötila vaikutti muutamien päivien haastattelujen määrään. Lämpötila oli näinä päivinä lähemmäs kolmeakymmentä astetta.

Jättepisteiden kunto on yhteydessä niiden sijaintiin: mitä syrjemmässä piste sijaitsee sitä enemmän se houkuttelee väärinkäyttöön. Jättepisteet, jotka sijaitsevat asutuksen lähellä ovat yleensä siistejä. Tosin poikkeuksia molempiin suuntiin löytyi.

Haastatteluja käytettiin pohjana ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä ja Stoppi roskaamiselle- kampanjassa. Haastateltavilta kysyttiin muun muassa sitä, miksi ihmiset sotkevat. Ylivoimaisesti yleisimmin syynä pidettiin välinpitämättömyyttä. Vastauksista kävi selvästi ilmi, että ihmiset ovat huolestuneita oman ympäristönsä tilasta ja

toivovat, että nekin, jotka eivät ole, ottaisivat muut ihmiset huomioon. Kampanjasta tiedottaminen sai positiivista ja negatiivista palautetta. Vaikka roskaantumisen on harmillista, kaikki eivät pitäneet tilanteen paranemista todennäköisenä.

Kysymyksiä oli haastattelussa yhdeksän. Se on lähes maksimimäärä kun otetaan huomioon, että ihmisiä pyydettiin haastateltaviksi ohikulkumatkallaan. Haastattelujen tekeminen kesällä osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi, sillä monet haastatelluista olivat lomalla. Heillä oli aikaa vastata. Haastatteluja tehtiin eri aikaan vuorokaudesta, kello kahdeksan ja yhdeksäntoista välillä, viidestä seitsemään tuntiin päivässä. Kaikkien vastaajien kesken arvottiin Pirkanmaan Jätehuollon tuotepalkintoja.

Kuva 1. Haastatteluihin osallistujien kävijämäärät valituilla aluejätepisteillä

Täysin tarkkaa tietoa siitä, kuinka paljon mitäkin pistettä käytetään, ei ole mahdollista saada. Asukasmäärän vertaaminen aluejätepisteiden määrään kunnassa voi antaa kuvan siitä, missä jättepisteitä käytetään eniten. Kaikki, jotka ovat maksaneet jätemaksun ovat oikeutettuja käyttämään mitä jättepistettä tahansa. Kuntalaiset eivät välttämättä vie jätteitään aina samalle pisteelle.

Taulukko 1. Asukasmäärä ja aluejätepisteiden lukumäärä niissä kunnissa, joissa haastattelut tehtiin.

Kunta	Asukasmäärä	Aluejätepisteiden lukumäärä
Pirkkala	15 000	10
Lempäälä	18 000	35
Kangasala	26 000	50
Ikaalinen	7 600	29
Pälkäne	4 300	21
Vesilahti	3 700	28
Nokia	29 000	35
Teisko (Tampereen osa)	3 000	36

Pisteillä kävijöiden ammattitasta oli värikäs, taidehistorioitsijasta kirvesmieheen sekä opettajasta postinjakajaan ja poliisiin. Huolestuneimpia vastauksia jättepisteiden nykytilasta ja roskaantumisen ongelmasta tuli niiltä, jotka työssään ovat tekemisissä muiden ihmisten kanssa ja erityisesti nuorten tai lasten. Myös muiden ammattiryhmien edustajat olivat huolestuneita, mutta huolestuneisuus kävi selvemmin ilmi sosiaalisten ammattialojen edustajien keskuudessa. Eläkeläisten vastaukset vaihtelivat huolestuneesta "ei niin väliä" -mielipiteeseen. Osan mielestä heille ei asia enää kuulu. Opiskelijoita tai alle 25-vuotiaita kävi vain kolme sadastakolmesta. Heidän mielipi-

teensä roskaamisesta olivat melko laimeita. Nuoret eivät kokeneet sitä ongelmaksi tai sanoivat, etteivät osaa sanoa, koska käyvät vain harvoin aluejätepisteillä. Eniten pisteillä kävi 50-65 vuotiaita miehiä.

3.2.3

Miltä jätepisteet näyttivät?

Kaikki jätepisteet olivat haastattelujen aikana melko siistejä. Pisteillä kävijöiden vastauksista päätellen näin on vain harvoin. Jätepisteillä sattui vain olemaan juuri nyt siistiä. Jokaisessa pisteessä oli jotain väärää jätettä tai ainakin jätettä väärässä paikassa: pahvia paperiastiassa, paperia sekajätteessä, sekajätteessä polkupyörä, ulkopuolella jääkaappi, WC-pönttö tai televisio. Jätepisteiden vieressä oli muutamaa paikkaa lukuun ottamatta infotaulut, joissa luki mitä saa tuoda ja mihin astiaan jätteet kuuluvat. Ilmeisesti näitä tauluja ei aina lueta, koska jätteitä on väärissä paikoissa tai kysymys voi olla välinpitämättömyydestä. Vastausten perusteella voi sanoa, että infotaulujen tulisi olla suurempia ja näyttävämpiä, että niistä olisi hyötyä.

Vaikka useimmilla jätepisteillä oli sinne kuulumatonta tavaraa, sadan haastatellun joukosta vain yksi ei osannut sanoa yhtäkään tavaraa mitä pisteelle ei saisi tuoda. Muutamit myönsivät, että ovat joskus tuoneet jätepisteelle sinne kuulumattomia jätteitä.

Kuva 2. Pirkkala, Anian rantatien jätepiste. Matkalaukku ja patjat eivät kuulu jäteastioiden viereen.

Kuva 3. Pirkkala, Anian rantatien jätteenpisteestä. Pahvia ja raparperinlehtiä on jätetty jätteenpisteeseen ympäristöön.

Kuva 4. Pälkäne, Kirvuntien jätteenpiste haastattelupäivän jälkeen.

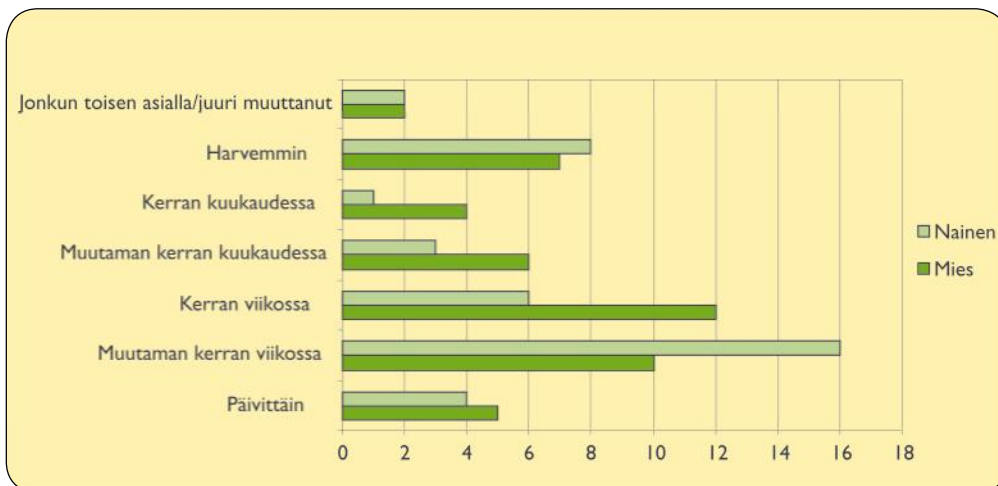

Kuva 5. Tampere, Teisko, Viitapohjantien jättepiste. Jättepisteen takaa löytyy aarteita.

3.2.4

Kenelle aluejättepiste on tarkoitettu ja kuinka usein siellä käydään?

Lähes kaikki haastatellut tiesivät, kenelle jättepiste oli tarkoitettu. Harva kuitenkin vastasi, että jätemaksun maksaneille. Yleisin vastaus oli, että alueen asukkaille ja mökkiläisille. Kaikkien mökkiläisten mielestä jättepiste ei kuulu vakituisille asukkaille ja toisaalta taas kaikkien vakituisesti alueella asuvien mielestä jättepiste ei kuulu mökkiläisille. Aluejättepisteet on tarkoitettu niille kotitalouksille ja vapaa-ajan asunnoille, jotka maksavat vuosimaksun ja joilta jätteitä ei kerätä kiinteistöltä.

Kuva 6. Jätteiden tuontikerrat aluejättepisteille.

Vakituiset asukkaat syyttivät mökkiläisiä epäsiisteydestä ja mökkiläiset taas ohikulki-joita. Välinpitämättömyyttä tuntui olevan eniten niillä, jotka viipyvät paikkakunnalla tai alueella vähiten, ainakin ihmisten kommentteista päätellen.

Ympäristömyönteisten asenteiden ja todellisen käyttäytymisen välillä on usein ristiriita. Usein uhrautuvaisuutta ympäristön puolesta riittää asennetasolla, mutta se

ei näy jokapäiväisessä toiminnassa. Tietoisuus on herännyt, mutta se ei ole jäsentynyt toiminnoiksi.

Syitä siihen, ettei käytäntö tue asenteita, on monia. Esimerkiksi turhautuminen ja pettymys siihen, että päätöksenteossa ei oteta kansalaisia tarpeeksi huomioon, saattavat johtaa käytäntöihin, joissa vain omalla edulla on merkitystä. Miksi toimia päätöksentekijöiden avuksi ja miksi muuttaa omia toimintamalleja? Myös pelkkä tietämättömyys voi olla syynä käytännön puutteisiin.

Monet vastasivat yhdeksi roskaamisen syyksi tietämättömyyden. Tiedon ja tietoisuuden lisääminen aluejätepisteongelmassa on haastava tehtävä.

3.2.5

Mistä roskaaminen johtuu?

Mika Järvisen tutkimuksessa todetaan, että huolestuneisuus ympäristöongelmista on yhteydessä siihen, miten paljon kyseinen asia on esillä uutisissa ja muissa joukkotiedotusvälineissä (Mika Järvinen 1995, s. 24). Kun roskaantumiselle saadaan uutisoimalla julkisuutta, se huomataan ympäristöongelmaksi ja kenties vaikutetaan sen vähenemiseen.

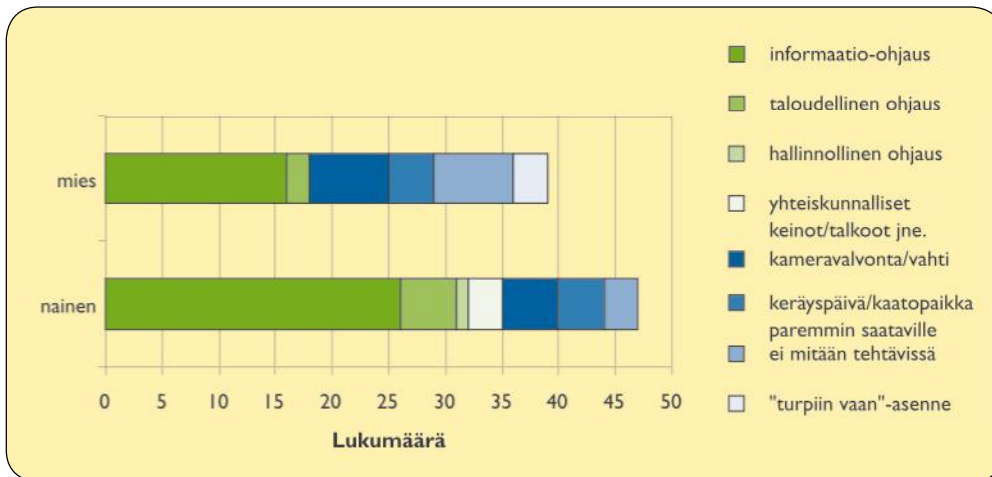
Tehdyissä haastatteluissa peräti 43 vastaajaa sanoi syyksi roskaamiselle olevan välinpitämättömyyden. Myös asenne ”kyllä joku ne siivoaa” oli yleinen. Muita yleisiä syiksi mainittuja olivat huolimattomuus, laiskuus, tietämättömyys ja maksuista luistaminen. Tietämättömyyden poistaminen tuntuu olevan helpoin keino vähentää roskaamista. Ihmisten asenteiden muuttaminen, siis välinpitämättömyyden poistaminen, voi olla lähes mahdoton tehtävä. Silti kannattaa yrittää vaikuttaa ihmisten omatuntoon, vaikka juuri ”herättävällä” kampanjoinnilla. Piittaamattomuus ei vastuksien perusteella ole ainoastaan nykyajan ongelma vaan sellaista on ollut aina. Tosin joidenkin mielestä piittaamattomuus liittyy kiinteästi nykyaikaan: ennen otettiin muut enemmän huomioon kaikessa.

Jättemaksujen maksamatta jättäminen harmittaa joitakin jätepisteiden käyttäjiä. Muutamien mielestä taas se, että he maksavat jättemaksuja, oikeuttaa tuomaan paljon jätettä. Näin tuntuvat myös monet roskaajat ajattelevan, he tuovat jätteitä koko rahan edestä. Kaiken, mistä halutaan päästä eroon, tuominen jätepisteelle on usein se helpoin keino. ”Ihmiset menevät sieltä, missä aita on matalin,” Jätepisteitä ei yleensä vartioida ja ne voivat sijaita syrjäisessä paikassa. Tämä huolestutti monia haastateltuja. Isot jättekappaleet, esimerkiksi huonekalut, jätetään monesti jäteastioiden ulkopuolelle tai jätepisteeseen lähetyville. Haastateltavien joukosta löytyi myös niitä, jotka kokivat roskaantumisen johtuvan siitä ettei astioita tyhjenetä riittävän usein. Jätepisteiden täyttymistä pitäisi siis seurata paremmin.

3.2.6

Ehdotuksia roskaamisen vähentämiseksi

Monet haastateltavat toivoivat jätepisteille parempia kylttejä. Selkeät kyltit houkuttavat lukemaan ja paikasta tulee viihtyisämpi. Myös jäteastioiden maalaus ja uusiminen sai kannatusta. Hyväkuntoiset jäteastiat saattavat vähentää houkutusta roskaamiseen. Lasten kautta tuleva tieto oli myös ehdotuksena keinoksi, jolla saataisiin aikuiset käyttäytymään oikein.

Kuva 7. Kuntalaisten tekemiä ehdotuksia roskaamisen vähentämiseksi.

Roskaamista vähentävässä toiminnassa ei ole olemassa yhtä keinoa, joka olisi tehokkuudessaan yli muiden. Jokainen ohjauskeino täydentää toistaan tai voi olla jatkoa toiselle. Ohjauskeinojen tavoitteena on panostaa ennakoivaan ohjaukseen jälkiseurannan sijasta.

Sairisen tutkimuksessa ympäristöpoliittisiin ohjauskeinoihin suhtautuvat positiivisimmin keski-ikäiset ja eläkeläiset, negatiivisimmin kolmekymppiset. Kaupunkilaiset kannattavat enemmän ohjauskeinojen käyttöä kuin maaseudulla asuvat. Naiset kannattavat enemmän ohjauskeinojen käyttöä kuin miehet. Ammateissakin on eroja. Palvelualoilla, terveys- ja sosiaali-aloilla sekä humanistisilla ja taiteellisilla aloilla ohjausta kannatetaan eniten. Kielteisimmin suhtautuvat yrittäjät, kaupallisen alan, teollisuuden ja rakennusalan työntekijät, sekä maa- ja metsätaloudessa työskentelevät. Informaatio-ohjausta kannatetaan eniten palvelualoilla ja vähiten maa- ja metsätaloudessa. (Sairinen 1996, s. 7, 99)

Sairisen mukaan vanhemmat ikäluokat kannattavat ensin talouskasvua sitten vasta ympäristönsuojelua. Ympäristönsuojelua ennen talouskasvua kannattavat keski-ikäiset ja nuorimmat (17-24 v.). Tutkimuksesta selviää myös, että kaikkien ikäryhmien enemmistön mielestä ihmisten tulisi muuttaa elämäntapojaan radikaalisti, jos luonto halutaan säilyttää. Vanhemmat ikäryhmät kannattavat tätä hieman enemmän kuin nuoret. Nuoret ovat useammin sitä mieltä, että yksilöllä ja tavallisella ihmisellä on vaikutusmahdollisuuksia. Nuoremmat ikäluokat kannattavat jätekampanjointia enemmän kuin muut. (Sairinen 1996, s. 116, 119)

Informaatio-ohjaus

Tiedollisen ohjauksen keinoja ovat muun muassa, neuvonta, tiedotus, koulutus, tutkimus- ja kehitystoiminta, ympäristömerkit, -luokitukset ja -tuoteselosteet sekä seuranta (Kautto et al. 2000, s. 30). Informaatio-ohjaus on suostuttelua, vetoamista ja tiedonjakamista, eikä se sisällä mitään pakkoa. Siksi informaatio-ohjaus sopii moniin tavoitteisiin. Neuvonnan ja informaatio-ohjauksen hyvinä puolina ovat muun muassa niiden edullisuus ja ympäristötietoisuutta kasvattava vaikutus. Hallinnolliset ja taloudelliset keinot ovat usein pakottamista, mutta tiedollisella ohjauksella voidaan lieventää pakonomaisten keinojen ja ihmisten asenteiden välistä kuilua, saada tieto ja käytäntö lähemmäksi toisiaan.

Mika Järvisen nuorille tehdystä tutkimuksesta ”Ympäristöystävä vai vapaamatkustaja?” (1995, s. 55) todetaan tiedollisten ohjauskeinojen olevan nuorten mielestä tehokkaimpia ympäristöhaittojen torjunnassa. Tytöt ovat enemmän kasvatukseen liittyvien ja ihmisten asenteita muokkaavien ohjauskeinojen kannalla, pojat taas suh-

tautuvat kaikkiin ympäristöpoliittisiin ohjauskeinoihin melko tasaisesti. Aluejätepis-teillä tehtyjen haastattelujen perusteella naiset kannattivat tasaisemmin kaikkia ohja-uskeinoja, mutta silti eniten kasvatusta ja valistusta. Miehet kannattivat ankarampia keinoja kuten valvontaa ja vahteja.

3.2.7

Onko jätehuolto kuntalaisten mielestä kallista?

Mielipiteet jätemaksujen kohtuullisuudesta jakautuivat kahtia. Noin 60 % oli sitä mieltä, että jätemaksut ovat suuria ja 40 %:n mielestä maksut ovat kohtuullisia. Monien mökkiläisten mielestä jätemaksut ovat suuria, koska mökkiläiset maksavat kahden kiinteistön maksut. Muutamia myönteisiäkin kommentteja jätemaksuista tuli.

Jätemaksuilla kustannetaan myös aluejätepisteiden hoito. Jos väärinkäyttöä il-menee paljon, nousevat jätemaksut. Haastateltavat eivät aina osanneet yhdistää hoi-don kustannuksia ja jätemaksuja vaan olettivat melko usein, että hoito kustannetaan valtion ja kunnan varoista tai veroilla.

Kuva 8. Vastaajien mielipiteet siitä, miten jätepisteiden hoito kustannetaan

3.2.8

Aluejätepisteiden hoitajien ja jätenoomien huomiot

Aluejätepisteiden hoitajat

Aluejätepisteiden hoitajien mielipiteet eivät juuri eronneet jätepisteiden käyttäjien mielipiteistä. Esimerkiksi roskaamisen syynä pidettiin useimmiten välinpitämättö-myyttä ja tietämättömyyttä. Haastatteluun osallistui yhdeksän jätepisteen hoitajaa Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n ja Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n alueella.

Muutamien aluejätepisteiden hoitajien mielestä kaikki jätepisteet olivat enemmän tai vähemmän ongelmallisia, toisten mielestä ongelmallisia jätepisteitä ei enää ollut ollenkaan. Muutamien mielestä ongelmallisia eli roskaisia ja epäsiistejä jätepisteitä oli yhtä paljon kuin ongelmattomia ja siistejä.

Joidenkin aluejätepisteiden hoitajien mielestä mitään ei ole tehtävissä roskaamisen vähentämiseksi, toisten mielestä tiedotuksella saataisiin muutoksia aikaan. Myös yhteisöllisyyteen vetoaminen ja sen vahvistaminen olisi joidenkin mielestä hyvä keino saada ihmisiä muuttamaan käyttäytymistään. Sakonuhka tai suora lisähinta tuotteisiin kuten sähkö- ja elektroniikkaromun kohdalla on tehty, toimisi muutamien mielestä parhaiten.

Aluejätepisteiden hoitajat uskovat, että pienimuotoista väärinkäyttöä voidaan vähentää kampanjoinnilla, mutta pahimpiin väärinkäyttäjiin kampanjointi ei tehoa. Silti olisi hyvä, jos väärinkäyttöä saataisiin edes hieman vähenemään. Parhaimpa-na pidettiin paikallista kampanjointia, valtakunnallinen voisi tuntua liian yleiseltä. Toisaalta valtakunnallinen kampanja olisi tarpeen, koska sillä tavoin saataisiin pai-kalliset tahot mukaan kampanjointiin.

Monien aluejätepisteiden hoitajien mielestä jätehuoltoyhtiöiden pitäisi kehittää saktusjärjestelmä, lisätä tiedotusta ja yleistä keskustelua jättepisteistä ja niiden kunnosta. Muutamien mukaan kaikki tehtävissä oleva oli jo tehty. Yhden mielestä jätehuoltoyhtiöiden työntekijöiden pitäisi rohkeasti sanoa ihmisille mitä saa tehdä ja mitä ei.

Jätenoomit

Jätenoomeilta kysyttiin, mitä he pitivät järjestetyistä koulutus- ja infotilaisuuksista ja kokivatko ne tarpeellisiksi. Yhteensä 15 ilmoittautuneesta vastauksia saatiin vain neljältä. Syinä olivat väärät yhteystiedot, viime hetken peruminen tai muuta vastaavaa.

Koska tilaisuudet eivät houkuttelleet paljon ihmisiä paikalle, kysyttiin siellä olijoilta mikä olisi ollut hyvä tai parempi tapa kutsua ihmisiä paikalle. Muutaman mielestä kutsumistapa oli hyvä, mutta aika vain oli väärä. Jotkut sanoivat, että jos ilmoitus tilaisuuksista olisi paikallislehdessä, ihmisiä tulisi enemmän. Tilaisuudet olisi pitänyt järjestää aikaisemmin tai myöhemmin. Toukokuussa monet maaseudulla asuvat viljelevät maata ja ovat siten kiireisiä. Toisaalta taas saatujen mielipiteiden perusteella ihmisillä on aina kiire, joten parempaa ajankohtaa voi olla vaikea löytää.

Jätenoomeilta kysyttiin myös, mitä muuta he tekevät yhteisen elinympäristön parantamiseksi. Naiset kuuluivat usein moneen yhdistykseen tai järjestöön ja ovat olleet muutenkin aktiivisia jätenoomitehtävän lisäksi. Heiltä kysyttiin myös, miten hoitavat käytännössä jätenoomin tehtäviä. Jokainen sanoi siivoavansa jättepistettä, jotkut useinkin, koska asuvat vieressä. Eräät lajittelevat roskia jättepisteillä uudelleen.

Kaikki haastatellut olivat eläkeläisiä kuten useimmat jätenoomit ovat.

3.2.9

Haastattelijan omat kokemukset

Aluejätepisteiden tarkkailuun osallistuu vaihteleva määrä naapureita ja kyläläisiä. Tietyissä paikoissa oli havaittavissa myös pientä kitkaa asukkaiden ja mökkiläisten välillä. Vakituiset asukkaat syyttivät mökkiläisiä paikan epäsiisteydestä ja väärinkäytöstä kun taas mökkiläiset vierittävät syyn ulkopuolisille, ohikulkijoille. Toisaalta kuulin vakituisten asukkaiden sanovan, että eivät mökkiläiset voi kaikkea tätä tänne tuoda, kyllä täytyy joidenkin vakituisten asukkaidenkin "laittomuuksia harrastaa".

Koska haastattelijana näytin vahdilta pöytäni ja vihkojeni kanssa, se saattoi vähentää pisteille tulijoiden määrää. Minut nähtyään oli helppo jatkaa matkaa ja käydä pisteellä uudelleen joku toinen kerta. Eniten paikalle tuli ihmisiä suunnasta, josta ei nähty haastattelijan olevan paikalla.

Muutaman kerran tuli auto pisteelle, mutta nähtyään haastattelupöydän ja haastattelijan, kurvasikin äkkiä pois pölypilvi pöllyten. Mitähän heillä mahtoi olla takaluukussa? Heiltä olisi ollut mukava saada haastattelu ja mielipiteet. Eräs mies toi muovisen lepotuolin ja pohti, että tämä ei kai kuulu tänne, mutta sanoi, ettei veisi sitä poiskaan. Hänen mielestään tuolin tuominen ei ollut niin paha rikos. Muutkin sanoivat, että ei sohvien ja muun sellaisen tuominen olisi niin kauheaa, koska joku voisi saada siitä vielä hyvän sohvan.

Haastattelu eri aluejättepisteillä oli enimmäkseen mielenkiintoista. Ihmiset vastasivat mielellään kyselyyn ja antoivat hyviä neuvoja eivätkä tyytyneet vain vastaamaan en tiedä. Välillä pelkäsin, että alkaa sataa, koska silloin haastattelut pitäisi keskeyttää. Välillä taas pelkäsin, ettei jättepisteelle tule asiakkaita ja saisinko yhtään haastattelua tänään. Kun on istunut kolme tuntia yksin metsän laidalla, alkaa tuntea olonsa pikkuhiljaa yksinäiseksi.

Ihmisten ilmeet olivat kuvaamisen arvoisia kun he tulivat paikalle ja näkivät tytön pöydän ääressä arvontalaatikon kanssa. Monet kysyivät heti autosta noustuaan, että

mitä teet täällä, oletko vahtimassa? Nämäkin vastasivat mielellään sen jälkeen kun kerroin haastattelusta.

Monet haastateltavat halusivat kertoa jotain ylimääräistä, joten samalla kuulin hyviä juttuja miten jätteenkäsittely toimii milläkin kylällä ja kuka tekee mitäkin. Pientä naapurivahtia tuntuu olevan ympäri Pirkanmaata. Kuulin myös, että erään tontin alla, jolla eräs jätepiesteen käyttäjä asuu nyt, löytyy aina kaivettaessa muovipusseja 50-luvulta täynnä jätteitä sekä lasipurkkeja. Vaikka nykyään on piittaamattomuutta, ei jätteitä enää viedä niin usein metsään tai kaiveta maahan.

Monien naisten mielestä Suomessa tunnutaan olevan jäljessä jätehuolto- ja kierrätysasioissa verrattuna muihin Pohjoismaihin tai Eurooppaan.

Oli myös hienoa kuulla monen sanovan, että on tosi tärkeää että olet täällä kyselemässä ja samalla vahtimassa. Saa siten ongelmaakin kartoitettua. Myös hyvää päivän jatkoa -toivotuksen jälkeen oli mukava jatkaa haastattelupäivää.

Kun ihmiset kuulivat, että arvomme jätehuollon tuotteita, monet kysyivät heti, mitä nämä palkinnot ovat, ja saavatko he ehdottaa mitä haluavat. Ehdotettiin muun muassa uusia jäteastioita, vapautusta jätteenkeräysmaksusta tietyille aikavälille ja jäteastia omalle tontille.

Jätteiden ja erityisesti pakkausjätteen vähentäminen vähentäisi roskaamista. Ellei ole roskaa ei ole millä roskata. Eräs vastasi, että ”muut eivät siivoa puolestasi” ja tämä olisi mielestäni hyvä iskulause roskaamisen vähentämiseksi tehtävässä työssä.

Kiitokset mökkiläisille, jotka tarjosivat uintimahdollisuutta ja juomaa keskellä kuuminta hellettä Kalliorannantiellä, Tottijärvellä sekä pakettiautonkuljettajalle ja muille terälahtelaisille, jotka auttoivat minua kun olin valokuvausmatkallani ajanut ojaan.

Kävin kahdellakymmenellä aluejätepiestellä myös 3. ja 4. elokuuta 2005. Tuolloin tarkoituksena oli vain kuvata jätepiesteitä ja tarkastaa, missä kunnossa ne olivat. Nämä jätepiestet eivät olleet samoja, missä olin käynyt aikaisemmin lukuun ottamatta yhtä.

3.3

Kuvia ja yhteenveto Pirkanmaan aluejätepiesteiden kunnosta kesällä 2005

Kuva 9. Aarteita löytyy Kasakkamäentieltä, Orivedeltä.

Kuva 10. Siisti piste Onnisjärventiellä, Orivedellä. Saanut siisteimmän pisteen tunnustuspalkinnon v. 1999.

Kuva 11. Vesilahti, Valkkistentien jättepiste.

Kuva 12. Vesilahti, Valkkistentie. Ei niin hyvässä kunnossa.

Kuva 13. Vesilahti, Vesilahdentie 2158. Konttien ja ympäristön kuntoa olisi hyvä vaalia.

Kuva 14. Lempäälä, Pyhällöntie 84. Usein siisti piste.

Kuvaus- ja tarkastuskierroksella 3-4.8.2005 pisteet olivat melko hyvässä kunnossa. Ei löytynyt erityisiä roskakasoja, mutta poikkeuksen teki Valkkistentien jäteposte Vesilahdella. Tämä piste on kuulemma usein täynnä suurtakin roskaa ja epäsiisti. Monilla muilla yleensä ongelmallisina pidetyillä jäteposteillä ei tällä kertaa näkynyt huomattavaa epäsiisteyttä.

Pieniä jättekasoja oli astioiden ulkopuolella siellä täällä. Nämä roskat ovat osaksi pudonneet astioista tyhjentämisen yhteydessä. Eräät astiat ja kontit olivat huonokuntoisia, mikä houkuttelee epäasialliseen käyttöön. Myös ympäristö oli monella pisteellä hoitamaton eli ruoho ja heinä rehotti epäsiististi astioiden ympärillä. Jos ympäristö olisi siisti ja hoidettu, se houkuttelisi käyttämään jätteposteitä oikein. Myös asiakkaat toivoivat, että jätteposteidien ympäristöä huollettaisiin esimerkiksi hiekoittamalla ja ruohoa leikkaamalla.

3.4

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen yhteistyö

Pirkanmaan kokeilukampanja järjestettiin yhteistyössä Pirkanmaan ympäristökeskuksen ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n kanssa. Pirkanmaan tilaisuudet suunnittelivat Sinikka Jalo ja Päivi Koro Pirkanmaan Jätehuolto Oy:stä sekä Päivi Blinnikka ja Virve Sallialmi Pirkanmaan ympäristökeskuksesta. Jenni Skaffari teki harjoittelijana töitä kampanjalle Pirkanmaan ympäristökeskuksessa yhteensä kolmisen kuukautta.

Kevään 2005 aikana suunnitteluryhmä kokoontui neljä kertaa, ja tilaisuuksien ohjelmat ja tiedotteet kirjoitettiin tiiviissä yhteistyössä sähköpostin välityksellä.

Kutsut koulutus- ja tiedotustilaisuuksiin sekä tiedotteet lähetettiin sekä Pirkanmaan Jätehuollon että Pirkanmaan ympäristökeskuksen nimissä.

Kampanjalle töitä tehnyt harjoittelija Jenni Skaffari oli palkattu ympäristökeskukseen. Myös Pirkanmaan Jätehuollon kesätyöntekijä osallistui kampanjan toteutukseen. Tilaisuuksista aiheutuneet kulut ja radiomainoskulut maksoi puolestaan Pirkanmaan Jätehuolto Oy.

Kaiken kaikkiaan Pirkanmaan ympäristökeskus ja Pirkanmaan Jätehuolto tekivät kampanjan aikana varsin tiivistä yhteistyötä ja työ sujui hyvässä hengessä. Tulevaisuutta ajatellen eri organisaatioiden välinen tiivis ja sujuva yhteistyö luo pohjaa tehokkaalle yhteisten asioiden edistämiseksi.

4 Ehdotuksia valtakunnallisen roskaamisen vähentämiseen tähtäävän kampanjan toteuttamiseksi

Valtakunnallisia kampanjoita on aiemmin järjestetty biojätteistä vuonna 1997 ja ongelmajätteistä vuonna 1999. Näissä molemmissa toteuttajatahojen käyttöön tuotettiin laajat valmiit aineistot ja järjestettiin valtakunnallista tiedotusta paikallisen kampanjoinnin tueksi. Roskaamisen vähentämiseksi vastaavan tyyppinen kampanjointi ei kuitenkaan tunnu soveltuvan.

Roskaamisen sidosryhmät ovat tavoitteiltaan varsin paljon toisistaan poikkeavia, ja myös niiden halukkuus panostaa rahallisesti roskaamisen vähentämiseksi vaihtelee. Halukkuutta yhteistyöhön roskaamisen vähentämiseksi ei tunnu löytyvän, vaikka kaikki roskaamisen kanssa tekemisissä olevat tahot pitävät sitä ongelmana, johon

olisi syytä tarttua. Laajapohjaisen yhteistyön aikaansaaminen roskaamisen vähentämiseksi vaikuttaa tällä hetkellä vaikealta.

Roskaamisen vähentämiseen tähtäävän kampanjan sanoma on yksinkertainen: roskaaminen pilaa elinympäristön viihtyisyyttä ja on jokaisen kansalaisen velvollisuus huolehtia tuottamistaan jätteistä. Seuraavat ehdotukset roskaamisen vähentämiseksi on tehty Pirkanmaan kokeilukampanjassa ja suunnitteluryhmän työskentelyssä saatujen kokemusten perusteella.

4.1

Sateenvarjomalli

Roskaamisen vastaista kampanjaa varten suunnitellaan yhteinen logo ja slogan. Nämä molemmat ovat kaikkien tahojen täysin vapaasti käytettävissä kaikenlaisessa roskaamisen vähentämiseen tähtäävässä työssä. Logon tai sloganin käytöstä ei peritä maksua, niiden käyttö on ilmaista. Molemmat laitetaan internettiin vapaasti imuroitavaksi.

Logon ja sloganin suunnittelukustannukset arvioidaan eri mainostoimistoissa olevan 5000–30 000 euroa. Tätä varten on suunniteltava ja hankittava rahoitus.

Suomessa vakiintui yleiseen tietoisuuteen jo 1970-luvulla käsite ”Pidä Suomi siistinä”. Slogania käytettiin valtakunnallisesti ja paikallisesti monissa yhteyksissä. Eri kaupungit muokkasivat sanontaa kaupungille sopivaan muotoon, esimerkiksi Pidä Jyväskylä siistinä. Edelleen käsitettä näkee käytettävän, ja ehkä tunnetuimmassa käytössä se on tällä hetkellä yhdistyksen nimenä: Pidä Saaristo siistinä. Sanonnalla on ollut ja on edelleen merkitystä. Lähes jokainen suomessa tunnistaa sanonnan.

Sateenvarjomallin etuja:

- sopii hyvin nykyiseen lyhyen ja nopean informaation aikaan
- tarjoaa tukea paikallisille kampanjoille
- ei tarvetta eri tahojen väliselle yhteistyölle
- eri tahojen yhteisiä konkreettisia tavoitteita ei ole tarpeen löytää
- aihepiiriä ei ole tarpeen rajata
- valvontaa ei tarvita
- pienet kustannukset

Sateenvarjomallin haittoja:

- väärinkäytösten riski esimerkiksi yritysmarkkinoinnissa
- ei välttämättä lisää alan toimijoiden välistä yhteistyötä
- ei lisää tietoa, voi vaikuttaa vain asenteisiin
- vaatii alkumarkkinoinnin ja tiedotuksen

4.2

Aineistomalli

Aineistomallilla tarkoitetaan aineistojen tuottamista internettiin eri tahojen vapaata käyttöä varten. Aineistot olisivat laajemmat kuin pelkkä logo ja slogan, ja sisältäisivät myös asia-aineistoja esimerkiksi roskaamisesta ilmoittamisesta, sen aiheuttamista kustannuksista jne. Myös aineistomallissa käyttäjille tarjottaisiin valmiita painokelpoisia kampanja-aineistoja, esimerkiksi kylttipohjia, julisteita, postikortteja ja –merkkejä jne.

Aineistomallissa suunnittelukustannukset ovat huomattavasti isommat kuin sateenvarjomallissa. Kustannukset riippuvat siitä, miten paljon erilaisia aineistoja käyttäjille haluttaisiin tarjota.

Valtakunnallisessa biojättekampanjassa vuodelta 1997 toteutettiin eräänlaisena aineistokampanjana. Biojäteaiheisten paino-originaalien lisäksi sen aikana järjestettiin valtakunnallista tiedotusta paikallisen kampanjoinnin tueksi. Paino-originaalien käyttäjät maksoivat myös osuuksia originaalien käyttöoikeuksista. Biojättekampanjan rahoittivat ympäristöministeriö, jätelaitokset, kunnat, yritykset ja kauppojen keskusjärjestöt. Kampanjan koordinoi YTV.

Aineistomallin etuja:

- kampanjan aikana voi tiedottaa taustatietoja, tiedotusta voi taustoittaa
- aihepiirit voidaan rajata, toisaalta tietoa voi internettiin laittaa rajattomasti
- väärinkäytösten riski vähenee
- kun aineistomallit on imuroitavissa internetistä, niiden käyttö on helppoa
- jokainen tahoo voi painattaa aineistoja omien tarpeidensa mukaan

Aineistomallin haittoja:

- aineisto-originaalien tuottaminen on kallista, tarvitaan suurehko rahallinen alkupanos
- valmiit aineistot rajaavat niiden käyttäjätahojen määrän
- vaatii alkumarkkinoinnin ja tiedotuksen

Kirjallisuus

Järvinen, M. 1995. Ympäristöystävä vai vapaamatkustaja? Tutkimus nuorten ympäristöasenteista. Helsinki. Suomen ympäristö 1. 71 s. ISBN 952-11-0004-4.

Kautto, P., Melanen, M., Saarikoski, H., Ilomäki, M. ja Yli-Kauppila, H. 2000. Suomen jätepolitiikan ohjauskeinot: vaikutukset, vaikuttavuus ja kehittämistarpeet. Helsinki. Suomen ympäristö 430. 122 s. ISBN 952-11-0760-X.

Sairinen, R. 1996. Suomalaiset ja ympäristöpolitiikka. Tutkimuksia-sarja 217. Helsinki. Tilastokeskus. ISBN 951-727-183-2.

Liite 1. Linkki sivulle: www.ymparisto.fi > Pirkanmaa > Ajankohtaista > Tiedotteet > Tiedotteet 2005 > Kerro meille karmeim kuulemasi roskaamistapaus

Liite 2. Linkki sivulle: www.ymparisto.fi > Pirkanmaa > Ajankohtaista > Tiedotteet > Tiedotteet 2005 > Roskaamisesta tehdään Pirkanmaalla satoja ilmoituksia joka vuosi

Liite 3. Linkki sivulle: www.ymparisto.fi > Pirkanmaa > Ajankohtaista > Tiedotteet > Tiedotteet 2005 > Jätepisteiden epäsiisteys harmittaa monia pirkanmaalaisia

Liite 4

Tiedote Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n osakaskuntien ympäristövalvojille ja kaikille aluejätepisteiden siisteyden kanssa tekemisissä oleville

Stoppi roskaantumiselle – valtakunnallisen viestintäkampanjan kokeiluprojekti Pirkanmaalla kevät-kesä 2005

Roskaantumista pidetään yleisenä ongelmana kunnissa, jätelaitoksissa ja alueellisissa ympäristökeskuksissa. Myös tiedotusvälineissä roskaantuminen on esillä säännöllisesti. Kansalaisille roskaantuminen on ympäristön esteettinen haitta, joka pilaa samalla myös jätealan imagoa. Paikkojen siistiminen ja roskien kerääminen maksaa kunnille, jätelaitoksille ja tapahtumien järjestäjille sekä rahaa että työpäiviä. Lisäksi jo roskaantuneet alueet houkuttelevat roskaamaan lisää, mikä edelleen lisää työtä ja kustannuksia.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen johdolla on suunniteltu valtakunnallista kampanjaa roskaamisen vähentämiseksi. Kampanjaan on tulevana vuosina tarkoitus saada mukaan laajasti tahoja.

Stoppi roskaantumiselle –kampanjan tärkeä kohderyhmä on hyötyjäte- ja aluekeräyspisteiden käyttäjät. Valtakunnallisen pitkäkestoisen kampanjoinnin pohjaksi tänä vuonna toteutetaan Pirkanmaan Jätehuollon alueella lähinnä aluejätepisteiden roskaantumiseen liittyvä tiedotuskampanja.

Pirkanmaalla kampanjassa keskitytään kustannustietoisuuden lisäämiseen haja-asutusalueen jätehuollosta, lajittelun ja omatoimisen kompostoinnin edistämiseen sekä kannustamaan asukkaita oman kylän jätepisteiden siisteydestä huolehtimiseen.

Toukokuussa järjestetään kolme tiedotustilaisuutta medialle ja samoin kolme koulutustilaisuutta jätenoomeille, aluejätepisteiden kummeille sekä asiasta kiinnostuneille kuntalaisille. Tilaisuuksissa on mukana Pirkanmaan ympäristökeskuksesta Päivi Blinnikka ja Virve Sallialmi ja Pirkanmaan Jätehuollosta Päivi Koro, Sinikka Jalo sekä Ossi Silvola/Risto Lahtinen. Tervetuloa mukaan ! Tilaisuuksissa pientä tarjottavaa.

Tilaisuudet ovat :

Ikaalinen

Ikaalisten kylpylä, leipomokabinetti 10.5.2005

tiedotustilaisuus klo 14

koulutustilaisuus klo 17-19

Teisko (Terälahti)

maatilamatkailukeskus Ranta-Mattila 11.5.2005

tiedotustilaisuus klo 14

koulutustilaisuus klo 17-19

Pälkäne

Kostian kievari-ravintola 24.5.2005

tiedotustilaisuus klo 14

koulutustilaisuus klo 17-19

Liite 5

Toukokuu 2005

Historiallisia seikkoja jätteistä

Suomessa jätehuoltokysymykset otettiin ensimmäistä kertaa virallisesti esille vuoden 1879 terveydenhuoltoasetuksessa. Asetuksen surauksena Suomen jokainen kaupunki sai omat jätehuoltomääräyksensä. Jätehuoltomääräykset olivat osa terveydenhoitojärjestystä, jonka avulla pyrittiin estämään sairauksien ja epidemioiden leviäminen jo ennakoita. Käytäntö ei kuitenkaan muuttunut kovin nopeasti vaan jätteistä huolehdittiin samaan tapaan kuin aiemminkin.

Jätteen määritelmän on tapana muuttua yhteiskunnan mukana. Eläinten ja ihmisten ulosteet olivat 1800-luvulla suurin jätelaji. Niitä pidetään nykyään jätteenä, mutta aiemmin ne olivat hyödyke ja arvokasta lannoitetta pellolle. Autot edustivat vielä 1900-luvun alkupuolella puhtautta ja terveellisyyttä. Yksityisautoilun lisääntymistä pidettiin hyvänä asiana, koska näin päästiin eroon kaduilla olevasta hevosenlannasta. Lantaa kaduilla pidettiin terveydelle vahingollisena. Tosin hyvin pian autot alkoivat aiheuttaa toisenlaisia terveysongelmia: katupölyä ja keväisiä hiekoitushiekkojen aiheuttamia ongelmia. Myös kuljetettavien jätteiden määrä lisääntyi, kun hiekoitushiekat piti koota ja kuljettaa pois kaduilta.

Kaatopaikka tarvitsee autoja

Autojen yleistyminen mahdollisti myös sen, että jätteet voitiin viedä kauemmaksi kaupungista ja pois silmistä, jolloin niille ei tarvinnut keksiä hyötykäyttöä tai muuta käsittelyä. Vuonna 1910 Helsinkiin rakennettiin lajittelujärjestelmä, mutta järjestelmä lakkautettiin jo vuonna 1928, koska jätteet voitiin viedä autoilla kauas pois kaupungista häiritsemästä sen asukkaita.

1850-luvulta alkaen kuntien vastuu jätehuollosta rajoittui ohjeiden antamiseen sekä rakennus- ja poliisijärjestyksessä oleviin käytännön sääntöihin. Teollistumisen ja väkiluvun kasvun myötä kuntien oli pakko parantaa jätehuoltoa. Koska jätteenhaltijat eivät itse kuljettaneet jätteitään pois vapaaehtoisesti, päätettiin Kööpenhaminassa vuonna 1858 pidetyssä hygieniakonferenssissa, että kunnat voisivat järjestää kuntalaisille yhteisiä jätteenkeräyksiä. Myös valmisteilla olleessa terveydenhuollonasetuksen ehdotuksessa vaadittiin tätä, mutta vallalla oli liberaali ajattelutapa, johon järjestetty jätehuolto ei sopinut. Senaatti perusteli: Ihmisiä ei voida pakottaa yhteiseen jätehuoltoon, koska se loukkaisi yksityistä päätöksentekoa.

Oikea kulttuurillinen taso

Vuoden 1927 terveydenhuoltolaissa määrättiin kunnille vastuu jätehuollosta. Ne saivat myös oikeuden periä maksua näistä palveluista. Tavoitteena oli, että maksun periminen päättyisi tulevaisuudessa, kun ihmiset saavuttaisivat oikean kulttuurillisen tason, eivätkä enää tarvitsisi neuvoja jäteasioissa tai jätteenhoitoa, vaan osaisivat hoitaa jäteasiansa itse.

Kaatopaikat perustettiin kuoppiin

Vielä 1800-luvulla jätteet eivät olleet suuri ongelma. Kun ajat olivat niukat, ei suurta tavaramäärää ollut. Nekin vähät tavarat, jotka omistettiin, korjattiin monta kertaa ja kierrätettiin mahdollisimman tehokkaasti. Vaatteet olivat luonnonmukaisista aineista valmistettuja, joten ne maatuivat lopulta. Jo ennen viemäreiden rakentamista jätteet heitettiin usein vesistöön. Samaa vettä saatettiin käyttää juomavetenä.

Kaatopaikat perustettiin aluksi yleensä maastossa oleviin kuoppiin ja painanteisiin. Kaatopaikkojen rakennetta ei mietitty sen tarkemmin, pääasia oli, että kuopat saatiin täytettyä ja samalla päästiin jätteistä eroon.

Jätteet 1950-luvulla

Lähes kaikissa taloissa oli 1950-luvulla puulla lämmitettävä uuni. Uuneja varten tarvittiin sytykettä, ja pakkausjäte oli siihen sopivaa. Pakkausjäte siis poltettiin uuneissa. Melkein kaikki elintarvikkeet ostettiin paperipusseissa, vain harva tuote oli kartonkipakkauksessa. Lumpuille ja vanhoille vaatteille oli keräyksiä. Keräysautot kiersivät aikataulun mukaan. Lumppeja käytettiin uudelleen muun muassa painokoneiden puhdistukseen.

Kun elintaso nousi, oli ihmisillä varaa hankkia enemmän tavaroita. Muovin keksiminen ja käyttäminen tuotteissa mullisti jätemäärän. Kertakäyttöpakkaukset yleistyivät. Muovin ja muiden uusien aineiden keksimisestä seurasi, että syntyi myös ympäristölle vaarallisia aineita, jotka eivät enää maatuneet.

1950-luvulla jätteiden pois viennin hoitivat yksityiset autoilijat, jotka tekivät sopimukset suoraan kiinteistöjen kanssa. Työpäivät olivat pitkiä ja työ likaista. Tyhjennykset maksoivat ja kun eräillä isännillä oli vajaa säkki juuri ennen tyhjennystä, täyttivät he niitä joskus hiekalla etteivät joutuisi maksamaan vajaasta säkistä.

Lisätietoa

Jätettä ei jätetä, Jätehuollon vuosisata, Pirkanmaalaista jätehuoltoa eilen, tänään ja huomenna. Video DVD, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, 2004.

Ympäristö ja terveys -lehti, 10/2004

Liite 6

Toukokuu 2005

Kannattaako roskaamisesta ilmoittaa?

Kuntien ympäristöviranomaiset saavat vuosittain roskaamisilmoituksia muutamasta aina pariin sataan. Roskaamisesta tehdään ilmoituksia yleensä enemmän asukasluvultaan suurissa kunnissa. Roskaamistapausten määrä on siis suoraan verrattavissa kunnan asukasmäärään. Eniten ilmoituksia tehdään keväisin lumien sulettua. Keväisin monissa kunnissa puhdistetaan roskaantuneita alueita viikoittain tai jopa päivittäin. Puhdistukset hoidetaan muun työn ohella, yhdessäkään kunnassa ei ole varaa palkata erikseen työntekijöitä puhdistamaan roskaantuneita paikkoja.

Yleisessä käytössä olevista jätekeräyspisteistä ei yleensä tehdä ilmoituksia kuntien ympäristöviranomaisille, vaan suoraan jätehuoltoyhtiöille.

Naapurustossa epämääräisiä jätekasoja

Useimmissa kunnissa ilmoitukset epämääräisistä jätekasosta tulevat naapureilta ja muilta kuntalaisilta. Ilmoituksia tekevät myös viranomaiset, jotka tarkastuskäynnillään löytävät ympäristöön hylättyjä jätekasoja. Ilmoituksen jälkeen ympäristöviranomaiset käyvät tarkastamassa tilanteen ja kehottavat roskaajaa siivoamaan paikan, jos roskaaja on tiedossa. Jos roskaajaa ei tiedetä ja kyseessä on vaikutuksiltaan suurempi rikkomus, annetaan tutkimus poliisille eli asiasta tehdään rikosilmoitus. Muutoin roskaantuneen alueen puhdistamisesta vastaa roskaaja tai alueen haltija.

Kunnissa roskaamistapauksia selvittää yleensä vain yksi henkilö, joko ympäristönsuojelusihteri tai teknisen osaston ympäristövastaava, ja hänkin muiden töiden ohella. Yleensä pelkkä paikalla käynti ja siivouksen järjestäminen riittää ympäristöviranomaisen työpanokseksi. Tilanne käydään paikan päällä tarkastamassa myös sen vuoksi, että tiedetään, millainen kuljetus jätteille on syytä tilata. Joskus kunnan ympäristönsuojeluviranomainen siivoaa roskaantuneen alueen itse. Paikalla käynti voi joskus osoittaa, että kyseessä ei ole varsinainen roskaamistapaus, vaan pareminkin naapurin erimielisyys siististä pihasta tai tontista.

Ongelmapaikkoja on melkein joka kunnassa

Roskaantumisen ongelmapaikkoja löytyy melkein kaikista kunnista. Tavallisimpia ongelmapaikkoja ovat yleisessä käytössä olevat jätepiestit ja soramontut, joihin on kasattu jätteitä.

Esimerkiksi Ikaalisissa on roskaamisen tarkkailemiseksi ja sen ehkäisemiseksi käytäntönä tehdä joka vuosi ympäristökatselmus, jossa ovat mukana ympäristönsuojelusihteri, rakennustarkastaja sekä pari ympäristölautakunnan jäsentä. He tarkastavat kohteet, joista on ilmoitettu tai joiden siivous on jäänyt kesken. Siivoamattomasta paikasta seuraa uhkasakko. Virroilla taas pyritään estämään ongelmapaikkojen roskaantumista puomein. Pienissä kunnissa teknisen palvelun työntekijät siivoavat jätteet pois, jos se käy suhteellisen helposti. Orivedellä roskaantuneet tontit tuottavat enemmän työtä kunnan työntekijöille kuin aluejätepiestit. Mouhijärvellä eniten haittaa on autoromuista, jotka on hylätty maastoon.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kannattaa ilmoittaa roskaamisesta

Lähes kaikissa kunnissa ympäristönsuojeluviranomainen ottaa vastaan roskaamisilmoitukset ja järjestää jatkotoimenpiteet. Pienissä kunnissa ei yleensä ole kokopäivätoimista ympäristönsuojelun viranomaista, vaan työtä tehdään monien muiden töiden ohella.

Yleisin roskaamisen ehkäisykeino on tiedotus jätehuollosta, kierrätyksestä ja lajittelusta.

Liite 7

Toukokuu 2005

Roskaaminen on rikos

Roskaaminen on rikos, josta mainitaan muun muassa jätelain pykälässä 19:

Roskaamiskielto

*Ympäristöön ei saa jättää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiiste-
yttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta
vaaraa tai haittaa. ”*

Kuinka usein poliiseille tulee ilmoituksia roskaamisesta?

Pirkanmaan ympäristökeskus kysyi Nokian, Mäntän, Vammalan ja Valkeakosken kihlakunnilta Pirkanmaalta, kuinka usein ne saavat ilmoituksia roskaamisesta.

Kihlakunnille ilmoitetaan roskaamisesta 1-10 kertaa vuodessa. Yleisötapahtumista ei yleensä tule ilmoituksia poliiseille, koska tapahtuman järjestäjät ovat velvoitettuja siivoamaan jäljet. Esimerkiksi Mäntän poliisin mielestä poliisi voisi ottaa kantaa pienempiinkin roskaamistapauksiin. Sakottaa voitaisiin vaikkapa silloin kun autosta heitetään roskia ulos.

Poliisille ilmoitetut roskaamistapaukset ovat konkreettisia. Useimmiten niissä ei ole tulkinnan varaa siitä, onko kyse rikkomuksesta vai ei. Silloin, kun roskaamisesta otetaan yhteyttä poliisiin, on yleensä kysymys laajasta ja vakavasta tapauksesta. Poliisiin otetaan yhteyttä esimerkiksi silloin, kun metsään on kipattu kuorma-autolastillinen jätteitä. Ilmoituskynnys kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille on yleensä paljon matalampi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille tulleet ilmoitukset voivat joskus harvoin olla myös ”naapurin kiusaksi” tehtyjä.

Rangaistukset

Roskaamisesta saa yleensä sakkoja. Jos asia ei ole täysin selvä, siirretään se syyttäjälle. Joissakin kihlakunnissa ei sakon suuruudella ole eroa teon suuruuteen, sama sakko annetaan riippumatta teon vakavuudesta. Toisissa kihlakunnissa taas jätteen laatu ja määrä vaikuttavat sakon suuruuteen. Tavallista on, että roskaamisesta saa huomautuksen ja kehotuksen siivoamiseen eikä lainkaan sakkoja. Jos roskaaja ei itse siivoa jälkiä, joutuu hän maksamaan siivoamisesta aiheutuneet kulut. Vaikka roskaajaa ei aina saada kiinni, juttuja ei silti hylätä, vaan tiedot jäävät poliisin arkistoon.

Rikosilmoitusprosessi

Kun roskaamisesta on tehty rikosilmoitus, kerätään todisteita roskaajan selvittämiseksi. Poliisi haastattelee lähialueen asukkaita, ja kuulustelee epäiltyä. Poliisille tullut ilmoitus roskaamisesta ilmoitetaan yleensä myös kunnan ympäristöviranomaiselle.

Roskaamisrikosilmoituksia selvittävät kaikki tutkivat poliisit. Kihlakunnilla ei ole erillistä osastoa ympäristörikoksia varten, sen sijaan keskusrikospoliisilla on. Se,

milloin roskaaminen on ympäristörikos, on vaikea määrittää. Ympäristörikoksena voitaisiin pitää esimerkiksi ongelmajätteiden jättämistä luontoon. Ongelmajätteitä ovat esimerkiksi akut, öljyt, lakat ja maalit. Ympäristörikosta lievempi vaihtoehto on ympäristörikkomus.

Poliisit entistä paremmin selvillä ympäristörikoksista

Roskaamisilmoitukset ovat luonnollisesti hyvin pieni osa poliisin toimista. Uusi rikoslaki on kuitenkin selkiyttänyt poliisien toimintaa. Kaikki kihlakuntien mielestä roskaamistapaukset ovat vaikeasti selvitettäviä, mutta ne otetaan käsittelyyn yhtä vakavasti kuin muutkin rikokset. Nykyään poliisit koulutetaan entistä paremmin ympäristörikosten parissa toimimiseen. Keskusrikospoliisi ylläpitää tilastoja ympäristörikosten määristä, tyypeistä ja kehityksestä.

Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriössä ympäristörikoksiin suhtaudutaan vakavasti. Pahimmillaan roskaaminen voi olla ympäristölle todella haitallista. Esimerkiksi kemikaalien heittäminen veteen jätemaksujen välttämiseksi on roskaamista, josta voi seurata vakavia haittoja ympäristölle. Ympäristörikokset kytkeytyvät usein talousrikoksiin.

Poliisikoulu

Poliisikoulussa Tampereella opetetaan opiskelijoille järjestyslain sisältöä, mihin roskaaminenkin osana kuuluu. Poliisikokelaille opetetaan toiminta erilaisissa ympäristörikos- ja ympäristörikkomus tilanteissa.

Velvollisuus puhdistaa roskaantunut alue

Roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaamansa alueen. Roskaajana pidetään myös huvi- tai muun yleisötilaisuuden järjestäjää, jos ympäristö roskaantuu tilaisuuden seurauksena.

Jos roskaajaa ei saada selville tai tavoiteta tai jos roskaaja laiminlyö puhdistamisvelvollisuutensa, on alueen haltija velvollinen puhdistamaan alueen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi määrätä roskaajan tai muun puhdistamiseen velvollisen puhdistamaan roskaantuneen alueen. Jos kysymys on kunnan hallinnassa olevasta alueesta tai jos puhdistamisvelvollisuus on laiminlyöty, voi alueellinen ympäristökeskus määrätä kunnan puhdistamaan alueen. (Jätelaki 20§ ja 21§)

Lisätietoa

Jätelaki

Järjestyslaki

Kutsu

Jäteneoimeille, jätepiteiden kummeille ja kaikille roskaantumiseen kyllästyneille

Roskaantuminen on haitta, josta kärsivät kaikkein eniten lähiympäristön asukkaat. Roskien kerääminen ja paikkojen siistiminen on kallista, ja sen maksavat loppujen lopuksi tavalliset kuntalaiset eli kaikki me.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy ja Pirkanmaan ympäristökeskus järjestävät kolme koulutustilaisuutta, joissa etsitään ratkaisuja roskaongelman ratkaisemiseksi.

Tilaisuudet ovat:

Ikaalinen

Tiistai 10.5.2005 klo 17-19

Ikaalisten kylpylä, leipomokabinetti

Teisko (Terälahti)

Keskiviikko 11.5.2005 klo 17-19

Maatilamatkailukeskus Ranta-Mattila

Pälkäne

Tiistai 24.5.2005 klo 17-19

Kostian kievari-ravintola

Ohjelma

Jätehuoltoyhtiön näkökulma roskaamiseen
Sinikka Jalo, Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Roskaaminen on ongelma koko Suomessa
Päivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus

Kenen jätteille aluejätepite on tarkoitettu?
Päivi Koro, Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Kysymyksiä, keskustelua, iltapalaa, kahvia ja teetä

Ilmoita osallistumisestasi mahdollisimman pian tai viimeistään 9.5.2005 mennessä sähköpostilla: tiedotus@pirkanmaan-jatehuolto.fi

Lisätietoja tilaisuuksista: Sinikka Jalo, p. 03-2405211 tai Päivi Blinnikka, p. 03-2420649

Koulutustilaisuuksiin osallistuminen on maksutonta ja niihin ovat tervetulleita kaikki pirkanmaalaiset!

Liite 9

Kutsu toimittajille

Kaikki ovat kyllästyneitä tienvarsien, puistojen ja jätepisteiden roskaantumiseen

Jätekeräyspisteiden, puistojen ja yleisten alueiden roskaantumista on kevään 2005 aikana käsitelty paljon tiedotusvälineissä. Sotkuisista jätekeräyspisteistä, tienvarsista ja puistoista on kaikkein eniten harmia lähiseudun asukkaille. Kuntalaiset pitävätkin lähiympäristönsä roskaantumista usein pahimpana ympäristöhaittana. Yleisten alueiden roskaantuminen on ongelma koko Suomessa.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy ja Pirkanmaan ympäristökeskus järjestävät toukokuussa 2005 kolme roska-aiheista tiedotustilaisuutta:

Ikaalinen

Tiistai 10.5.2005 klo 14

Ikaalisten kylpylä, leipomokabinetti pääravintola Violettan yhteydessä

Teisko (Terälahti)

Keskiviikko 11.5.2005 klo 14

Maatilamatkailukeskus Ranta-Mattila, ajo-ohje liitteenä

Pälkäne

Tiistai 24.5.2005 klo 14

Ravintola Kostian Kievari

Onkkaalantie 74, Pälkäneen keskustassa, Salea vastapäätä

Tilaisuuksissa käsitellään muun muassa roskaamisen aiheuttamia kustannuksia, vastuukysymyksiä ja ongelman ratkaisumahdollisuuksia. Puheenvuorot käyttävät Sinikka Jalo ja Päivi Koro Pirkanmaan Jätehuolto Oy:stä sekä Päivi Blinnikka Pirkanmaan ympäristökeskuksesta, minkä lisäksi niissä on mahdollista haastatella muitakin pirkanmaalaisia jätealan työntekijöitä. Jaossa on myös roskaongelmaan liittyviä tausta-aineistoja.

Tervetuloa!

Pirkanmaan ympäristökeskus

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Liite 10

Kyselylomake kuntalaisille

1. Kuinka usein tuotte jätteitä aluejätepisteille?
  - Päivittäin
  - Muutaman kerran viikossa
  - Pari kertaa kuukaudessa
  - Harvemmin
2. Onko yleistä että tänne tuodaan vääränlaista jätettä? (On/Ei, millaista)
  - Miten toimitte siinä tilanteessa?
3. Tiedätkö mitä tänne ei saa tuoda? Mainitkaa muutama. (Minne ne kuuluvat?)
4. Tiedätkö kenelle tämä piste on tarkoitettu?
  - vakinaisille asunnoille
  - kesämökeille
  - pienyriyksille
  - maatiloille
  - maksun maksaneille
  - kaikille
5. Miten koette roskaantumisen tällä jätepisteellä?
  - Usein
  - Joskus
  - Harvoin
  - Kesäisin
6. Mitä mieltä olette, miksi ihmiset sotkevat?
7. Tiedätkö miten jätepisteiden hoitoa kustannetaan?
8. Terveisenne Pirkanmaan Jätehuollolle?
9. On suunniteltu, että vuoden 2006 aikana järjestetään valtakunnallinen roskaamista vähentävä kampanja. Olisiko teillä neuvoja, vinkkejä tai toiveita, miten tällainen kampanja pitäisi järjestää?

Taustatietoja:

1. Ikähaarukka:
  - < 25v.
  - 25-50 v.
  - 50-65 v.
  - 65 v. <
2. Ammatti
3. Kuinka monta henkilöä kuuluu talouteenne?
4. Oletteko mökkiläinen vai vakinainen asukas?

Liite I I

Aluejätepisteiden hoitajien haastattelu (Pirkanmaan Jätehuolto Oy ja Loimi- Hämeen Jätehuolto Oy)

1. Voiko joitain pisteitä kutsua ongelmallisiksi? (Onko näillä jotain yhdistäviä tekijöitä?)
2. Onko erillistä hoitoa/valvontaa ”ongelmapisteille”?
3. Mitkä ovat yleisimmät ongelmat niillä?
4. Onko olemassa jäteposteitä, jotka ovat aina siistejä? (Onko näillä jotain yhdistäviä tekijöitä?)
5. Mitä teidän mielestä pitäisi tehdä, jotta väärinkäyttö vähentyisi?
6. Oletteko saaneet ketään kiinni ”itse teossa”? Mitä siitä seuraa?
7. Miten luulette roskaamista vähentävien kampanjoiden vaikuttavan väärinkäyttöön?
- Pitäisikö kampanjan olla paikallinen, maakunnallinen vai valtakunnallinen?
8. Mitä /minkälaisia toimia te odotatte jätehuoltoyhtiöiltä väärinkäytön ehkäisemiseksi? (esim. kameravalvontaa tms.)

Liite 12

Kysymykset Jätenoomeille

- Oletteko mukana Pälkäneellä, Teiskossa järjestetyssä tilaisuudessa, jossa aiheena oli aluejätepisteet?

1. Miksi kiinnostuitte kyseisestä tilaisuudesta?

2. Mikä olisi ollut parempi tapa kutsua jätenoomeja/ihmisiä paikalle?

3. Miten koitte tilaisuudet? Millaista hyötyä saitte?

- Kannattaisiko jatkossakin järjestää tällaisia? Mihin vuodenaikaan sopisi parhaiten entä mihin vuorokauden aikaan?

4. Mitä mieltä olette, miksi toisia jäteposteitä on "helpompi" sotkea?

- Voiko jäteposteidien siisteyteen vaikuttaa?

5. Miten te toimitte jätenoomina? (Konkreettisia esimerkkejä?)

6. Yleistä: esim. terveisiä Pirkanmaan jätehuollolle?

Taustatietoja:

Ikähaarukka:

< 25 v.

25-50 v.

50-65 v.

65 v. <

Sukupuoli

Ammatti

Kansalaisaktiivisuus: Kuulutteko yhdistykseen/ kylätoimikuntaan tai oletteko muuten kiinnostuneita yhteisen hyvän hoitamisesta?

Stoppi roskaantumiselle, tiedotuskampanjan kokousmuistio

Aika: 22.11.2004 klo 10–12

Paikka: ympäristöministeriö, kokoushuone Kummeli

Läsnä: Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö

Paivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus

Sinikka Jalo, Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Marjut Joensuu, Jätelaitosyhdistys

Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus

Seija Paajanen, Suomen Kuntaliitto

Suvi Runsten, Suomen ympäristökeskus

Henriikka Tuovinen, Roskajoukko

Hankkeen esittely; tausta ja tavoitteet

Roskaamista pidetään yleisenä ongelmana kunnissa, jätelaitoksissa ja alueellisissa ympäristökeskuksissa. Myös tiedotusvälineissä roskaantuminen on esillä säännöllisesti. Kansalaisille roskaantuminen on ympäristön esteettinen haitta, joka pilaa samalla myös jätealan imagoa. Roskien kerääminen maksaa kunnille, jätelaitoksille ja tapahtumien järjestäjille sekä rahaa että työpäiviä.

Stoppi roskaamiselle – tiedotuskampanjan tavoitteena on myönteisen viestinnän, tiedotuksen ja valistuksen keinoin vähentää roskaantumista. Kampanja on tarkoitettu toteuttaa kevään ja kesän 2005 aikana. Toteuttajiksi toivotaan mahdollisimman monia kuntia ja jätelaitoksia. Muut mahdolliset toteuttajat selviävät, kun kampanjan kohderyhmä ja kohteet on päätetty.

Hankkeen ideointia

Kohderyhmä

Etenkin suurissa yleisötapahtumissa ja toisaalta hyötyjäte- ja aluekeräyspisteiden ympäristössä roskaantuminen on näkyvä ongelma. Koska yleisötapahtumien roskaantumisen vähentäminen jo yksistään on melkoinen urakka, päädyttiin keskustelussa suuntaamaan tämä kampanja hyötyjäte- ja aluekeräyspisteiden roskaamisen vähentämiseen. Kampanjan tarkkaa kohdentamista pidettiin tärkeänä.

Yleinen asenneilmapiiri roskaantumiseen on muutamien viime vuosikymmenten aikana muuttunut. Enää lapsia ei kielletä heittävästä roskia maahan, ja sekä aikuiset että lapset suhtautuvat varsin välinpitämättömästi roskaamiseen.

Mitä seurauksia roskaamisella on?

Keräyspisteiden siistimiskulut peritään jätemaksujen yhteydessä kaikilta kiinteistöilta. Tietoa kannattanee käyttää kampanjan perusteluissa.

Esimerkiksi uimarannat, jätekeräyspisteet, puistot, taajamien metsiköt jne. on säännöllisesti siivottava. Tästä aiheutuu vaivaa ja kuluja.

Roskaaminen on lähinnä esteettinen haitta ja roskainen elinympäristö on ihmisille varsin ikävä.

Haittaeläimet kuten rotat ja hiiret lisääntyvät.

Kampanjamenetelmiä

Valtakunnallisista kampanjoista on olemassa kokemusta, ja hyviä esimerkkejä on karttunut. Niitä kannattaa käyttää hyväksi. Myös ongelmien ennaltaehkäisyssä näkökulma on syytä ottaa huomioon.

Menetelmäehdotuksia:

- aiheeseen liittyvä postimerkki, roskapostimerkki
- koulujen roskienkeruupäivät
- kerätään hurjimmat roskatarinat
- rinnastetaan kaunis, alkuperäinen luonto ja roskaantunut ympäristö
- yhteisötaitelijoiden taideteos tai -teoksia roskista
- roskienkeräämiskilpailun järjestäminen
- ilmoitustaulut tai keräyspistekyltit jätekeräyspisteisiin (Pirkanmaan Jätehuolto kokeillut naita haja-asutusalueen keräyspisteissä ja kokemukset eivät ole olleet kovin myönteisiä)
- monikäyttöinen kuva tai/ja juliste
- kuva-arkisto
- asiallinen tausta-aineisto
- alueelliset tiedotustilaisuudet, entä valtakunnallinen?

Kampanjan toteuttamisen rahoitus

Ympäristöministeriö on varautunut kampanjan koordinoimista aiheutuviin palkkauskustannuksiin. Jätelaitosyhdistyksen neuvontajaosto (Sinikka Jalo neuvontajaoston edustaja) selvittää jätelaitosten ja/tai Jätelaitosyhdistyksen mahdollisuuksia rahoittaa kampanjan toteuttamista. Suomen Kuntaliitolla ei ole mahdollisuuksia osallistua kampanjan rahoittamiseen. Paivi Blinnikka selvittää tuottajayhteisöjen kiinnostuksen kampanjaan ja mahdollisuudet osallistua sen toteuttamisen rahoitukseen.

Aikatauluja

Kampanjasuunnitelma valmistuu tammikuun 2005 alkuun mennessä. Suunnitteluryhmä kommentoi suunnitelman tammikuun aikana.

Tuottajayhteisöjen ja jätelaitosten osallistumishalukkuus kampanjan toteuttamiseen selvitetään tammikuun 2005 aikana.

Kauheimmat roskatarinat kerätään jätenetin ja jätealan julkaisujen avulla alkuvuoden 2005 aikana. (Ennen joulua tällaista ei kannata tehdä, koska ihmiset haluavat keskittyä jouluvalmisteluihin.)

Kampanja toteutetaan kevään 2005 aikana. Sen vaikutuksista tehdään seuranta kesän 2005 aikana.

Suunnitteluryhmän seuraava kokous on ympäristöministeriössä 10.1.2005 klo 10-12. Tarkka paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Stoppi roskaamiselle –kampanja Kokousmuistio 11.2.2005

Aika: 11.2.2005 klo 9:45-12:00

Paikka: Helsinki, ympäristöministeriö, kokoushuone K332 Kummeli

Läsnä: Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Päivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus, sihteeri
Sinikka Jalo, Pirkanmaan Jätehuolto
Marjut Joensuu, Jätelaitosyhdistys
Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus
Seija Paajanen, Suomen Kuntaliitto
Suvi Runsten, Suomen ympäristökeskus
Virve Sallisalmi, Pirkanmaan ympäristökeskus
Henriikka Tuovinen, Roskajoukko

Tilannekatsaus

Kampanjan tiimoilta on oltu yhteydessä seuraaviin tahoihin:

1. Tiehallinto, Tuula Säämänen, ympäristövastaava

Kampanja on esitelty puhelimesta Säämäselle, ja kampanjasuunnitelma sekä roska-tarinatiedote lähetetty Säämäselle sähköpostitse. Säämäsen mukaan Tiehallinnossa on viime aikoina ollut hyvin tiukka linja yhteisiin kampanjoihin osallistumisessa. Säämänen lupasi sähköpostissaan 10.2.05 esitellä kampanjan Tiehallinnossa rahojen käytöstä päättävälle taholle viikolla 7. Roskaantumista vähentävää kampanjaa Säämänen piti hyvin tarpeellisena myös Tiehallinnon kannalta.

2. Autoalan tiedotuskeskus, Sari Hakala, tiedottaja

Autoalan tiedotuskeskus vastaa Suomen Autokierrätys Oy:n tiedotuksesta. Puhelinkeskustelun perusteella Hakala pyysi lähettämään kampanjasuunnitelman ja muuta aineistoa suunnitteilla olevasta kampanjasta. Vastaus sähköpostissaan Hakala kertoi, että Autoalan tiedotuskeskus pitää kampanjaa kyllä mielenkiintoisena, mutta autoalan väen mielestä kampanjan aihepiiri on aika kaukana romuautoista. "Ihmiset eivät miellä romuautoja roskiksi." Hakala kertoi vielä, että ovat hyvin kiinnostuneita yhteiskampanjoinnista, jos aihepiiri olisi tulevaisuudessa vähän lähempänä heitä.

3. Mepak-kierrätys, Heikki Riste

Heikki Risteelle lähetetty kampanjasuunnitelma ja muuta kampanjaan liittyvää aineistoa sähköpostilla puhelinkeskustelun jälkeen. Puhelimesta Riste lupasi, että kampanja otetaan esille tuottajayhteisöjen kokouksessa 14.2.05. Puhelinkeskustelussa 10.2. Riste kuitenkin sanoi, että asiasta voidaan 14.2.05 keskustella, mutta kampanjan aihepiiri tuntuu heistä varsin kaukaiselta, koska "pakkausalan tuottajayhteisöt eivät ole tekemisissä roskien kanssa"

4. Matti Pankakoskelle (Suomen NP-kierrätys Oy), Antti Lehmussaarelle (Suomen Keräyslasiyhdistys) ja Vesa Kärhälle (Suomen Uusiomuovi) on yritetty soittaa useita

kertoja. Koska heitä ei toistaiseksi saatu puhelimella kiinni, heille on lähetetty alustava kysely kiinnostuksesta kampanjaan sähköpostilla.

Muuta kampanjasuunnittelussa tapahtunutta

SBS-radioilta on pyydetty uusi tarjous, missä pyydettiin ottamaan huomioon yhteiskunnallisen mainonnan edullisempi hinta. Uusi tarjous on 15 % edullisempi kuin aiempi.

Mainostoimisto BOB Helsingiltä pyydetty ja saatu tarjous kampanjan visuaalisesta kokonaissuunnittelusta ja aineistosuunnittelusta (juliste, postimerkki ja kyltit). Kokonaissuunnittelu maksaa saadun tarjouksen perusteella 20 000, minkä lisäksi tulevat aineistosuunnittelukulut 19 000 euroa. Suunnittelukustannukset eivät sisällä tuotantohintoja (painotyöt tai mahdollinen kuvamateriaali) vaan näistä annetaan hinnat erikseen luovan ehdotuksen hyväksynnän jälkeen. Mainostoimiston tarjousta pidettiin kokouksessa varsin kalliina.

Kesätyöntekijä Jenni Skaffari on alustavasti palkattu Pirkanmaan ympäristökeskukseen hoitamaan kampanjan käytännön järjestelyjä ja kampanjan vaikutusten seuranta. Jenni työskentelee maaliskuussa neljä viikkoa, ja kesä-elokuussa yhteensä kolme kuukautta. Tarvittaessa Jennin työpanos voidaan suunnata muuallekin Pirkanmaan ympäristökeskuksessa.

Roskatarinoita on tullut muutamia kymmeniä kappaleita. Ne on tarkoitus koota yhteen seuraavaa kokousta varten.

Tilannekatsauksen aikana kokouksessa esille tulleita ehdotuksia

Autoalan tiedotuskeskuksen toimitusjohtaja Pekka Puputti ja Seija Paajanen olivat keskustelleet roskakampanjasta muissa yhteyksissä. Tällöin Puputti oli suhtautunut kampanjaan kiinnostuneesti, ja tämän vuoksi ehdotettiin vielä uusia yhteyksiä Autoalan tiedotuskeskukseen.

Tiehallinnolle ehdotettiin muistutettavan siitä, että teiden jätehuolto maksaa paljon, ja tämä kampanja voisi osaltaan vähentää tiehallinnon jätehuollon kustannuksia.

MTV3 kanavan ohjelma 45 minuuttia saattaisi olla kiinnostunut tekemään ohjelman roskaamisesta. Teemoina voisivat olla esimerkiksi: roskaaminen on valtava valtakunnallinen ongelma ja poliisit suhtautuvat asiaan vaihtelevasti eri paikkakunnilla.

Radiokampanjasta on pyydettävä tarjous pelkästään tuotantoyhtiöltä. Tällöin on selvitettävä niiden tekniset käyttömahdollisuudet. Lisäksi on selvitettävä mainospätkien käyttöoikeudet ja –mahdollisuudet esimerkiksi YLE:n kanavilla tietoisuina.

Selvitettävä, voisiko kampanjassa olla yhteistyötä poliisien kanssa.

Mietittävä, voisiko Internettiä käyttää hyväksi kampanjoinnissa.

Pyydettyä uusia tarjouksia edullisemmilta mainostoimistoilta.

Laadittava havainnollinen kuva tahoista, joita roskaantuminen koskee.

Kampanjan toteuttaminen ja kesto

Koska välttämättä tarvittavia yhteistyötahoja on tällä aikataululla vaikea löytää, päätettiin kampanja toteuttaa kesän 2005 aikana kokeiluluonteisesti ainoastaan Pirkanmaalla. Pirkanmaan Jätehuolto on halukas kokeilemaan kampanjaa, ja lisäksi Pirkanmaan ympäristökeskus voi panostaa kampanjaan noin yhden kuukauden verran. Lisäksi Pirkanmaan ympäristökeskukseen tulee kesätyöntekijä, joka voi avustaa käytännön työssä ja tehdä vaikuttavuusselvityksen.

Sinikka Jalo, Virve Sallialmi ja Päivi Blinnikka tapaavat, ja suunnittelevat kampanjan Pirkanmaan toteutusta tarkemmin. Aineistokulut tulevat tässä tapauksessa Pirkanmaan Jätehuollon kustannettaviksi.

Saatuja kokemuksia voidaan tulevaisuudessa käyttää hyväksi valtakunnallisessa roskaantumiseen vähentämiseen tähtäävässä kampanjassa, joka on syytä suunnitella pitkäkestoiseksi, esimerkiksi 5-10 vuoden pituiseksi. Suunnitteluryhmän jäsenillä on vastuu muistuttaa edustamiaan tahoja kampanjan toteuttamisesta kesällä 2006, koska kampanjalla ei kesän 2005 jälkeen näillä näkymin ole koordinoijaa. Vuoden 2005 aikana Päivi Blinnikka käyttää kampanjan suunnitteluun, roskatarinoiden keräämiseen ja julkaisun tuottamiseen 1,5 henkilötyökuukautta.

Roskatarinoista ja asia-aineistoista kootaan julkaisu, jota markkinoidaan omakustannushintaan. Tätä käsitellään tarkemmin seuraavassa kokouksessa.

Kuntaliiton jätelistan avulla kysytään kokemuksia paikallisista hyvistä kokemuksista ja käytännöistä roskaantumisen vähentämiseksi. Myös näitä voidaan käyttää julkaisussa.

Seuraava kokous

Kampanjan suunnitteluryhmä jatkaa kokouksia aiemmin sovitun mukaisesti elokuulle 2005. Suunnitteluryhmä tukee Pirkanmaan kokeilukampanjaa, evästää kampanjan vaikuttavuuden seurantaan, kommentoi laadittavaa julkaisua ja suunnittelee vuoden 2006 valtakunnallista kampanjaa.

Seuraava kokous sovittiin pidettäväksi 14.4.2005 klo 13-15 Helsingissä ympäristöministeriössä. Kokoustila ilmoitetaan myöhemmin.

Stoppi roskaamiselle –suunnitteluryhmän kokous, muistio

Aika: 10.6.2005 klo 13-15

Paikka: Helsinki, ympäristöministeriö, kokoushuone K 332, Kummeli

Läsnä: Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Päivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus, sihteeri
Sinikka Jalo, Pirkanmaan Jätehuolto Oy
Marjut Joensuu, Jätelaitosyhdistys
Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus
Seija Paajanen, Suomen Kuntaliitto
Suvi Runsten, Suomen ympäristökeskus
Jenni Skaffari, Pirkanmaan ympäristökeskus
Henriikka Tuovinen, Roskajoukko

Tilannekatsaus

Pirkanmaan ympäristökeskus ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy järjestivät toukokuussa 2005 Pirkanmaalla kolme koulutus- ja kolme tiedotustilaisuutta. Tilaisuudet olivat Ikaalisissa, Teiskossa ja Pälkäneellä. Tiedotustilaisuuksiin ei Ikaalista lukuun ottamatta tullut toimittajia, mutta koulutustilaisuuksiin Teiskossa ja Pälkäneellä tuli yhteensä parikymmentä osanottajaa. Osallistujat olivat osaksi jätenoomeja, ja aluejätepisteistä vastuullisia. Kohderyhmä oli otollinen, mutta tilaisuuksiin odotettiin suurempaa osallistujamäärää. Lisäksi kesän 2005 aikana Pirkanmaan radiokanavalla 957 kuullaan kolmea erilaista mainospätkää roskaamisen vähentämisestä.

Kokouksessa pohdittiin, olisiko jatkossa vastaavien tilaisuuksien ohjelman syytä olla houkuttelevampi, ja pitäisikö ohjelmaa levittää esimerkiksi kirjastojen kautta. Lisäksi tarjolla on aina hyvä olla tarjoilua tai muuta konkreettista annettavaa osallistujille. Pirkanmaan tilaisuuksissa yleisölle tarjottiin iltapalaa, kahvia ja teetä.

Tiedotustilaisuuksien yhteydessä Pirkanmaan ympäristökeskus ja Pirkanmaan Jätehuolto tiedottivat yhteisesti roskaamisesta. Tiedotuksen tuloksena oli ainakin yksi radio-ohjelma ja lukuisia juttuja paikallislehdissä.

Pirkanmaan kokeilusta tehdään yhteenveto silmälläpitäen tulevaa valtakunnallista kampanjaa. Yhteenvetoon kirjataan myös ehdotuksia valtakunnallisen kampanjan järjestämiseksi.

Valtakunnallinen kampanja –suunnittelua

Koska yhteisen rahoituksen löytäminen valtakunnalliselle kampanjalle on osoittautunut hyvin hankalaksi, pohdittiin, olisiko mahdollista suunnitella roskaamisen vastainen logo ja slogan, joita kaikki halukkaat voisivat käyttää omassa kampanjoinnissaan. Keskusteltiin ”Pidä Suomi siistinä” –sloganista, josta tuli hyvin tunnettu vuosikymmeniksi, ja jota vieläkin näkee käytössä.

Toisena mahdollisuutena keskusteltiin aineistojen tuottamisesta nettiin. Aineistot olisivat kaikkien käytössä vapaasti, ja painotyöt jäisivät kunkin itse kustannettaviksi.

Tässäkin tapauksessa suunnittelukustannukset on katettava jostakin. Nettiaineistojen markkinointi on tehtävä huolella, että aineistot huomataan ja että niitä myös käytetään.

Seuraava kokous

Suunnitteluryhmän seuraava kokous on Helsingissä, ympäristöministeriössä 27.9.2005 klo 13-15.

Stoppi roskaamiselle – suunnitteluryhmän kokous, muistio

Aika: 27.9.2005 klo 13-15

Paikka: Helsinki, ympäristöministeriö, kokoushuone K03

Läsnä: Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Päivi Blinnikka, Pirkanmaan ympäristökeskus, sihteeri
Seija Paajanen, Suomen Kuntaliitto
Suvi Runsten, Suomen ympäristökeskus

Kokemukset kampanjoinnista Pirkanmaalla kesällä 2005

Päivi esitteli Pirkanmaalla kesällä 2005 toteutetun roskaamisen vähentämiseen tähänneen kampanjan kokemuksia. Yhteistyö Pirkanmaan ympäristökeskuksen ja Pirkanmaan Jätehuollon välillä sujui mutkattomasti ja hyvässä hengessä. Kampanjointiin kuului harjoittelija Jenni Skaffarin tekemät haastattelut aluejätepisteillä heinäkuussa 2005. Asiakkaat suhtautuivat Jennin tekemiin haastatteluihin jätepisteillä pääosin myönteisesti. Monet pitivät haastatteluja osoituksena siitä, että jätepisteiden kunnosta ollaan kiinnostuneita. Yleensä ihmiset vastasivat kysymyksiin mielellään, eivätkä tyytyneet vastaamaan pelkästään en tiedä. Vain muutamat eivät malttaneet muiden kiireiden vuoksi pysähtyä vastaamaan kysymyksiin, ja Jenni Skaffarin mukaan on syytä epäillä, että jotkut jättivät kokonaan tulematta jätepisteelle arveltuaan, että paikalla on vahti. Asiakkaille tehdyn haastattelun kysymykset on muistion liitteenä.

Jätepisteiden kunnosta ja roskaamisen vähentämisestä kysyttiin myös aluejätepisteiden hoitajilta ja jätenoomeilta. Myös nämä kysymykset on muistion liitteenä.

Haastattelujen lisäksi Pirkanmaalla pidettiin kolme tiedotus- ja koulutustilaisuutta, sekä tehtiin radiomainontaa. Radio 957 lähetti kolmea eri jätespottia kuukauden ajan useita toistoja päivässä. Spottien lukija oli Pirkanmaan Jätehuollon neuvoja Erkki Piippo, ja kustannukset radiomainonnasta maksoi Pirkanmaan Jätehuolto.

Haastatteluista ja muusta kampanjoinnista kirjoitetaan yhteenveto, joka julkaistaan sähköisenä ympäristöhallinnon monistesarjassa. Raportin yhteenveto valmistuu vuoden 2005 loppuun mennessä, ja sen www-osoite tiedotetaan koko suunnitteluryhmälle. Muuta täsmätiedotusta harkitaan.

Mahdolliset menetelmät jatkossa

1. Sateenvarjomalli

Roskaamisen vastaista kampanjaa varten suunnitellaan yhteinen logo ja slogan. Nämä molemmat ovat kaikkien tahojen täysin vapaasti käytettävissä kaikenlaisessa roskaamisen vähentämiseen tähtäävässä kampanjoinnissa. Logon tai sloganin käytöstä ei peritä maksua, niiden käyttö on ilmaista. Molemmat laitetaan Internettiin vapaasti imuroitavaksi.

Logon ja sloganin suunnittelukustannukset arvioidaan eri mainostoimistoissa olevan 5000–30 000 euroa. Tätä varten on suunniteltava rahoitus.

Kokouksessa ehdotetut sloganit:

- Ei kuulu mulle.
- Ei vois vähemmän kiinnostaa.

Sateenvarjomallin etuja:

- sopii hyvin nykyiseen lyhyen ja nopean informaation aikaan
- sopii yksinkertaisen sanoman levittämiseen
- tarjoaa tukea eri tahojen tekemälle työlle vaatimatta vastapanosta
- ei tarvetta eri tahojen väliselle yhteistyölle (etu ja haitta)
- eri tahojen yhteisiä konkreettisia tavoitteita tai rahoitus pohjaa ei ole tarpeen löytää
- valvontaa ei tarvita
- pienet kustannukset

Sateenvarjomallin haittoja:

- väärinkäytösten riski esimerkiksi yritysmarkkinoinnissa
- ei välttämättä lisää alan toimijoiden välistä yhteistyötä
- ei lisää tietoa, voi vaikuttaa vain asenteisiin
- vaatii tehokkaan alkumarkkinoinnin ja tiedotuksen

2. Aineistomalli

Aineistomallilla tarkoitetaan aineistojen tuottamista Internetiin eri tahojen vapaata käyttöä varten. Aineistot olisivat laajemmat kuin pelkkä logo ja slogan, ja sisältäisivät myös asia-aineistoja esimerkiksi roskaamisesta ilmoittamisesta, sen aiheuttamista kustannuksista jne. Myös aineistomallissa käyttäjille tarjottaisiin valmiita painokelpoisia kampanja-aineistoja, esimerkiksi kylttipohjia, julisteita, postikortteja ja -merkkejä jne.

Aineistomallissa suunnittelukustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin sateenvarjomallissa. Kustannukset riippuvat kokonaan siitä, miten paljon erilaisia aineistoja käyttäjille haluttaisiin tarjota.

Kokouksessa ehdotettu nettiosoite aineistoille:

- www.roskaposti.fi

Aineistomallin etuja:

- kampanjan aikana voi tiedottaa myös taustatietoja
- aihepiirit voidaan rajata tarkemmin, toisaalta tietoa voi nettiin laittaa rajattomasti
- väärinkäytösten riski vähenee
- kun aineistomallit on imuroitavissa netistä, niiden käyttö on helppoa
- jokainen taho voi painattaa aineistoja omien tarpeidensa mukaan

Aineistomallin haittoja:

- aineisto-originaalien tuottaminen on kallista, tarvitaan suurehko rahallinen alkupanos
- valmiit aineistot rajaavat niiden käyttäjätahojen määrän
- vaatii alkumarkkinoinnin

Jatkotoimet

Keskusteltiin erilaisista mahdollisuuksista valtakunnallisiksi toimiksi roskaamisen vähentämiseksi. Jätelaitokset joutuvat joka tapauksessa tekemään tiedotusta ja neuvontaa roskaamisen vähentämiseksi jätepisteillä, ja jätepisteiden siisteys on jätelaitoksille myös imagokysymys. Jätelaitoksilla on aiempia kokemuksia yhteistyöstä muun muassa ongelma- ja biojättekampanjoinnista, minkä lisäksi jätelaitosten neuvojat tapaavat toisiaan vuosittain päätoimisten jäteneuvojien päivillä.

Roskaaminen ei ole pelkästään jätelaitoksille kuuluva asia, mutta koska yhteistyö roskaamisesta ja roskaantumisen siivoamisesta vastuussa olevien tahojen kesken on osoittautunut hyvin vaikeaksi, sovittiin, että tehdään aloite Jätelaitosyhdistykselle jätelaitosten välisen yhteistyön aloittamiseksi. Tarja-Riitta selvittää 1) ympäristöministeriön Rainer Lahden kanssa Jätelaitosyhdistyksen mahdollisuuksia saada rahoitusta kampanjoinnin toteuttamiseen harkinnanvaraisista valtionavustuksista ja 2) Markku Salon kanssa Jätelaitosyhdistyksen kiinnostuksen työn koordinointiin. Markku Salolle tarjotaan ensisijaisesti yhdistettyä aineisto- ja sateenvarjomallia.

Päivi keskustelee Keski-Suomen ympäristökeskuksen Anna-Liisa Kiiskisen kanssa asiasta, koska Anna-Liisa tietää ympäristökasvatukseen suunnattujen avustusten jakoperusteista.

Harkinnanvaraisista valtionavustuksista ei ole mahdollista saada palkkarahoitusta.

Valtakunnallinen jätesuunnitelma on valmisteilla, ja osana sen tekemistä kansalaisilta kysytään internetissä mielipiteitä jäteasioista. Kansalaiskyselyt vaihtuvat kuukausittain. Raimo Lilja muotoilee lokakuun kansalaiskyselyyn roskaantumisasiheisiä kysymyksiä tai -kysymyksen. Tässä voi käyttää apuna Pirkanmaalla tehtyjä kysymyksiä jätepisteiden käyttäjille, jätenoomeille ja aluejätepisteiden hoitajille. Kysymyksiä voi tehdä esimerkiksi siitä, mitkä kohteet roskaantuvat helpoimmin, onko ongelma pahentunut tai lieventynyt viime vuosien aikana ja mitä asialle voitaisiin tehdä.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman internet-aineisto löytyy osoitteesta www.ymparisto.fi/jatesuunnitelma

Sovittiin, että Päivi ottaa yhteyttä Taideteolliseen korkeakouluun. Yhteydenoton tarkoituksena on selvittää, olisiko jollakulla koulun opiskelijalla mahdollisesti kiinnostusta ideoida roskaantumisasiheinen logo ja slogan esimerkiksi lopputyönään.

Taideteollisen korkeakoulun opiskelijat tekevät lopputyönään muun muassa logoja ja muitakin esittelyaineistoja. Työt ovat maksullisia. Lisätietoja asiasta saa Taideteollisen korkeakoulun [www-sivuilla](http://www.sivuilla) osoitteesta www.uiah.fi

Suunnitteluryhmä

Sovittiin, että vuoden 2005 aikana ei ole toistaiseksi tarvetta järjestää kokousta. Päivi lähettää kokousmuistion suunnitteluryhmälle mahdollisimman pian ja luonnoksen yhteenvedosta, kun se on valmistunut.

KUVAILEHTI

<i>Julkaisija</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus	<i>Julkaisu-aika</i> Kesäkuu 2006		
<i>Tekijä(t)</i>	Päivi Blinnikka ja Jenni Skaffari			
<i>Julkaisun nimi</i>	Stoppi roskaamiselle Kokemuksia kesän 2005 roskakampanjasta Pirkanmaalla ja ehdotuksia roskaamisen vähentämiseksi			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja I/2006			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Puistojen, tienvarsien ja jätekeräyspisteiden epäsiisteys ja roskaantuminen harmittaa asukkaita ja aiheuttaa paljon työtä ja kustannuksia niiden siivoajille. Myös tiedotusvälineissä roskaantuminen on esillä toistuvasti. Roskaantumisesta vastuussa olevia tahoja on useita, mutta yhteisen roskaamisen vähentämiseen tähtäävän kampanjan toteuttaminen osoittautui yllättävän vaikeaksi. Halukkuutta yhteistyöhön ei tuntunut löytyvän. Roskaamisen vähentämisessä on kysymys sisällöltään yksinkertaisesta asiasta, jonka toteuttamiseksi tässä julkaisussa esitetään muutamia vaihtoehtoja: sateenvarjomallia tai aineistomallia tai niiden yhdistelmää. Myös näiden vaihtoehtojen etuja ja haittoja on eritelty.</p>			
<i>Asiasanat</i>	roskaaminen, jätteet, jätehuolto, jätekeräyspisteet, jäteneuvonta			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus			
	ISBN (nid.)	ISBN 952-11-2249-8 (PDF)	ISSN (pain.)	ISSN 1796-1807(verkkoj.)
	<i>Sivuja</i> 49	<i>Kieli</i> Suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> Julkinen	<i>Hinta (sis. alv 8 %)</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>				
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus			
<i>Painopaikka ja -aika</i>				

Puistojen, tienvarsien ja jätekeräyspisteiden epäsiisteys ja roskaantuminen harmittaa asukkaita ja aiheuttaa paljon työtä ja kustannuksia niiden siivoajille. Myös tiedotusvälineissä roskaaminen on esillä toistuvasti. Pirkanmaalla toteutettiin kesän 2005 aikana Stoppi roskaamiselle-kokeilukampanja, jonka aikana muun muassa kysyttiin jätepisteiden käyttäjiltä neuvoja roskaamisen vähentämiseksi. Haastattelujen ja kampanjan tulokset tarjoavat eväitä koko Suomessa roskaantumisen vähentämiseksi tehtävää työtä varten. Tuloksista voi olla hyötyä etenkin jätelaitoksissa ja kunnissa.

**PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS**

Pirkanmaan ympäristökeskus
PL 297
33101 Tampere
020 490 104

ISBN 952-11-2249-8 (PDF)

ISSN 1796-1807 (verkkoj.)